

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดจากปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม ปัญหาของสังคมเมือง ปัญหาด้านค่านิยมใหม่ ๆ ความขัดแย้งระหว่างกฎเกณฑ์กับความมุ่งหมาย ความล้มเหลวของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม หรือสมาชิกบางกลุ่มที่สร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม ทำให้เกิดการขาดระเบียบและเป็นปัญหาทางสังคมขึ้น ได้ส่งผลกระทบของการกระทำของมนุษย์อย่างไม่ดีซ้ำซากของความ เป็นรัฐและประเทศอีกต่อไปในศตวรรษนี้ คำว่า “Where are we going?” หรือ “ทางเหนื” จึงเป็นความรู้สึ กที่เกิดขึ้นอยู่ในจิตใจของคนท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีแต่เงื่อนไขอันซับซ้อนหลายมิติด้วยกัน

“Where are we going?” หรือ “ทางเหนื” เป็นสภาวะทางจิตใจของมนุษย์ที่ได้รับผลกระทบจากความ เปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลกระทบกระเทือนต่อคนเป็นจำนวนมาก เป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา เปลี่ยนแปลงไปพร้อม กาลเวลา เกิดผลกระทบเชิงโครงสร้างคือความไม่เป็นระเบียบของสังคมกับปัญหาสังคมและพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไป จากบรรทัดของสังคมกับปัญหาสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคอร์รัปชัน (Corruption) ปัญหาความยากจน (Poverty) ปัญหาการแพร่กระจายของโรคต่าง ๆ ส่วนเกิดขึ้นจากประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นมาเป็นลำดับในปริมาณที่ มากและเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนอาหารและทรัพยากร เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมากอาหารและ ทรัพยากรต่าง ๆ ย่อมไม่เพียงพอต่อความต้องการ ก่อให้เกิดการขาดแคลนในบางประเทศที่กำลังพัฒนา การพัฒนา เทคโนโลยีต่าง ๆ อาจทำให้อาหารมีสารพิษปนเปื้อนหรือทำลายสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญ ปัญหาการ เสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เมื่อมีการขาดแคลนทรัพยากรเกิดขึ้น ทำให้ต้องมีการอนุรักษ์ป่าไม้เพื่อที่จะ หาทรัพยากรทำให้เกิดการขาดพื้นที่ป่าไม้และเป็นการทำลายระบบนิเวศ ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่าง มาก มีการปล่อยของเสียสู่ที่ต่าง ๆ ทำให้เกิดมลพิษ ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชากรโลกและทำให้สภาพอากาศ โลกมีอุณหภูมิสูงขึ้น ปัญหาด้านคุณภาพชีวิตและสังคม เมื่อทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด แต่ประชากรกลับเพิ่มขึ้นอย่าง มาก ทำให้เกิดการแย่งชิงทรัพยากรและการแข่งขันทางสังคมสูงขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม เช่น การขาด การศึกษา สุขภาพอนามัยไม่ดี ขาดแคลนที่อยู่และปัญหาการว่างงานปัญหาการขัดแย้งระหว่างประเทศ ประเทศที่มี การพัฒนาแล้วบางประเทศมีนโยบายขยายประชากรออก เพื่อแสวงหาอาณานิคมและทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ซึ่ง อาจทำให้เกิดการขัดแย้งขึ้นระหว่างประเทศก่อให้เกิดปัญหาการกล่าข้ามพรมแดนหรือผู้อพยพเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย ปัญหาทางสังคมเหล่านี้เกิดขึ้นไปพร้อมกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพทางดิน ฟ้า และอากาศ และเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ไม่ สามารถควบคุมปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากธรรมชาติได้ สภาวะการณ์ “Where are we going?” จึงเป็นสิ่งที่ทำ ให้จิตใจของทุกคนเกิดคำถามต่อสิ่งที่เข้ามากระทบกระเทือนใจอย่างรอบด้าน อาจหาที่สุดของคำตอบไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่ เกิดขึ้นภายในใจว่าจะ “ทางเหนื”

โครงการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ในแนวคิด “ทางเหนื” หรือ “Where are we going?” มีที่มาจากปัญหา ทางสังคมที่ส่งผลกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งสามารถสะท้อนภาพแห่งเรื่องราวเหตุการณ์ อุดหนุน และสัญลักษณ์ที่เกิดขึ้นบนความเปลี่ยนแปลงของสังคม การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ภายใต้เนื้อหา ดังกล่าวมานี้จะเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมได้รับทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการตระหนักรู้ วิเคราะห์ถึงเหตุและปัจจัยที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งการดำรงชีวิตต่อไปในภายหน้า

ที่มาของผลงานชุด “ทางเหนื” “Where are we going?” “เป็นความทุกข์ของคนสมัยนี้” เพราะ ความสับสนยุ่งเหยิงเป็นสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งใดเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ความทุกข์ของคนสมัยนี้จะไม่ต่างไปจากความ ทุกข์คนทิวไปทั้งในอดีตและในอนาคต

นี่คือเหตุผลว่าทำไมนวนิยายของนักประพันธ์ชื่อดังเมื่อร้อยสองร้อยปีก่อน ทุกวันนี้ก็ยัง เป็นวรรณกรรมคลาสสิกที่คนนิยมอ่านกันอยู่เสมอ เพราะว่ามันโดนใจ กระตุ้นความรู้สึกของคน เนื่องจาก นวนิยายเหล่านี้ถ่ายทอดความรู้สึกของคนได้เป็นอย่างดี (เพราะเพศาจ วิสาโลก อยู่ อย่างเหนือทุกซ์ ตุลาคม 2553 หน้า 13)

สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองปัจจุบัน

ภาพเด็กขอลาน คนพิการ คนชรา และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ยังมีให้เห็น ผู้คนเหล่านี้ยังต้องต่อสู้เพื่อดำรงชีวิตอยู่อย่างลำบากยากเข็ญ ภาพสัตว์ต่างๆ ที่ต้องรับกรรมด้วยความเจ็บปวดจาก การกระทำของมนุษย์ ส่วนมนุษย์เองก็มีส่วนได้รับจากการกระทำของมนุษย์ด้วยกัน สาเหตุของสิ่ง ที่เกิดเหล่านี้ เกิดจากสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การใช้ทรัพยากรที่ไม่สมดุลจนสิ่งแวดล้อม เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เกิดสภาวะโลกร้อน (Global Warming) ฤดูกาลเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่างๆ ก็มากมาย

เมื่อพ่อแม่มีลูกพิการ จะมีความรู้สึกผิดหวัง เครียด วิทกกังวล เป็นทุกข์ มีอารมณ์ซึมเศร้า เก็บตัว ไม่อยากออกสังคมเนื่องจากมีความรู้สึกว่าตัวเองมีปมด้อย ระวังว่าคนที่รู้จักจะตามถึงลูก (นพ.ไพรัตน์ พุกษชาติคุณากร. จิตเวชศาสตร์สำหรับประชาชน. พ.ศ. 2542 หน้า 37)

สมองและจิตวิทยาของเราต้องตื่นตอดนที่ต้องมารู้เรื่องของปัญหาเศรษฐกิจที่ป้อน ตัวเข้ามาอย่างต่อเนื่อง แม้คนไทยยังคงขี้มีไต เป็นขี้มีแบบสยามเมืองยิ้ม แต่ก็ขี้มีแบบอัตโนมัติ ซึ่งเป็นขี้มีด้วยความฝืดฝืน เป็นรอยยิ้มที่แฝงด้วยความรู้สึกท่วงท้วง เป็นความรู้สึกไหวงไหวง ไม่ใช่ รอยยิ้มที่เต็มแน่นไปด้วยความสุขอย่างแต่ก่อน สภาพจิตใจหรือสุขภาพจิตของประชาชนถูกกัดกร่อน อย่างตลอดเวลาด้วยข้อมูลข่าวสาร และสภาพเศรษฐกิจที่ประดังกันเข้ามาไม่เว้นแต่ละวัน

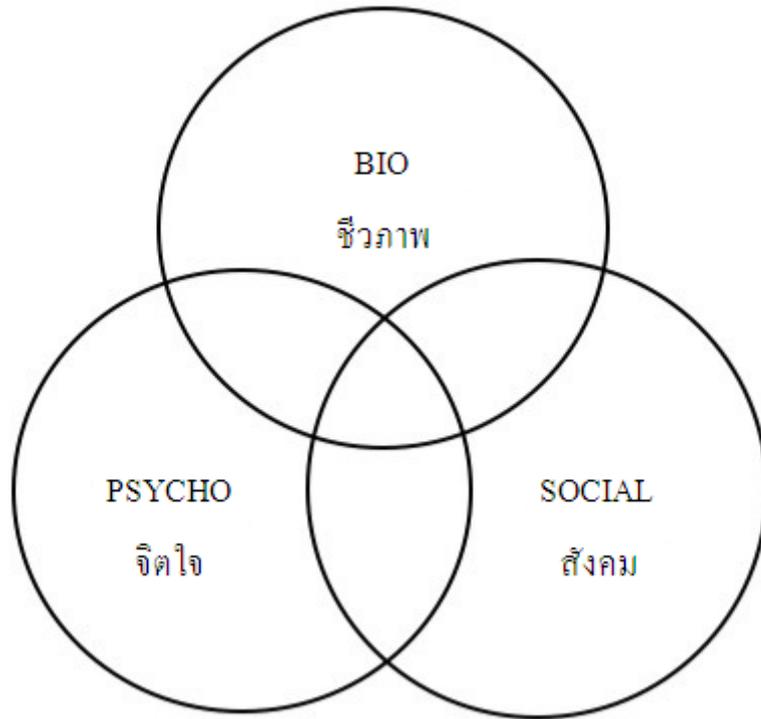
จากปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าวได้ส่งผลให้ประชาชนมีความวิตกกังวลถึงเครียด ขาดความ อดทนหงุดหงิดง่าย อารมณ์ไม่อยู่เสั้นคงวา เสียอารมณ์ง่าย หลายคนแสดงอาการก้าวร้าวออกมา ง่าย ๆ อย่างไม่เคยเป็นมาก่อน และจำนวนไม่น้อยที่เดิยวที่เกิดความรู้สึกว่าชาติที่พึ่ง เกิดความ อ่างว่างเปล่าเปลี่ยว ไม่อยากคิดไม่อยากต่อสู้กับชีวิต รู้สึกท้อแท้ เศร้าหมอง และคิดอยากจะทำอะไร โลกนี้ไป บางคนที่ได้ปฏิบัติไปแล้วโดยการฆ่าตัวตายตายไปเพื่อให้เห็นปัญหาทั้งปวง (รศ.นพ.อมพล สุอำพัน, จิตเวชศาสตร์สำหรับประชาชน, 25ท หน้า 23)

จำนวนประชากรของกระสอบข้าวสารที่แบกอยู่บนไหล่ ออกจะเกินกำลังที่มนุษย์จะรับ น้ำหนักของกระสอบทั้ง 3 กระสอบ แต่ในความเป็นจริงผู้คนต้องตื่นรนและแบกน้ำหนักของภาระ การแข่งขันที่สูงลิบ หากแบกเพียงกระสอบเดียว การแข่งขันที่ดำรงชีวิตอยู่อย่างพายแพ่ การ บรรทุกสิ่งของบนหลังคารถ ต้องบรรทุกให้มากที่สุด แม้จะดูไม่สมดุลระหว่างรถยนต์กับสิ่งของ แต่ ภาพเช่นนี้มักเห็นเป็นประจำ สะท้อนถึงภาระอันหนักหน่วงมากมาย ที่ผู้คนต้องแบกรับและนำติดตัวไปด้วย แม้บางสิ่งไม่มีค่าจำเป็น

โลกนี้เต็มไปด้วยคนบ้า ก็คือสำหรับคนที่มือป่าทานว่า ตัวกู-ว่าของกู; แม้คนๆ เดียวกัน คนตามธรรมดานี้แหละ บางเวลาก็บ้า บางเวลาก็ไม่บ้า เวลาโตบ้า เวลาเป็นคน เวลาโตไม่ เป็นบ้า เวลานั้นไม่เป็นคน; ไม่มี ความรู้สึกว่ามีตัวกู คือไม่มีคน ฉะนั้นคนเดียวกันนี้ เดิยวก็เป็นคน บ้าเดิยวก็หนึ่ง ทำให้โลกให้เต็มไปด้วยคนบ้าเดิยวก็หนึ่ง เดิยวก็ไม่เป็นไร ทำให้โลกว่างได้เหมือนกัน (โลกนี้มีแต่... คนบ้า พุทธทาสภิกขุ, หน้า 17)

การปรับตัวแบบที่เน้นในเรื่องเป้าหมายของความสำเร้จ (success goal) ด้วยวิธีใดก็ตาม ที่จะได้ให้เงินและอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตกฎหมาย ผลิตระเบียบแบบแผนใดก็ตาม เป็นการเน้น ในเรื่องจุดหมายปลายทาง (cultural goal) มากกว่าวิธีการต่างๆ ที่สังคมกำหนด (institutionalized means) ที่เป็นเช่นนี้ เพราะสังคมเน้นเรื่องวัตถุนิยมมากเกินไป คนมีเงินได้รับการยกย่องสรรเสริญ ตลอดจนบุคคลทุกคนไม่มีโอกาสได้รับความสำเร้จเท่าเทียมกัน คนยากจนย่อมมีโอกาสน้อยกว่าคน มั่งมีในหลายๆ ด้าน เช่น โอกาสในการศึกษา การอยู่ดีกินดี การอบรมสั่งสอนดี ระเบียบวินัยดี ควบคุมตัวเองดี สิ่งแวดล้อมดี ฯลฯ เป็นนักเลงอนธพาด หลอกหลวง ปลิ้นปล้อน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ ฟันระเบียบและก่อความไม่สงบเรียบร้อยแก่สังคม และมักจะถูกประณามว่า ชนชั้นต่ำหรือยากจน กระทำผิดมากเพราะเหตุดังกล่าว แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคนฐานะดีจะไม่กระทำการฝืนระเบียบ เพราะชนชั้นสูงหรือมั่งมีอาจจะทำผิดเพราะแรงกดดัน (pressure) บางอย่างที่ทำให้บุคคลต้อง กระทำเพื่อ

ความสำเร็วจึงพบเห็นเสมอในพวกอาชญากรผู้ดี (White collar crime) เช่น นายธนาคาร หรือข้าราชการที่ใช้ตำแหน่งในทางทุจริต เพื่อสร้างควมร่ำรวยให้แก่ตนเอง อาชญากรผู้ดีทำการฟ้องร้องยากเพราะทำได้แนบเนียน และมีอิทธิพลสูงพอที่จะทำให้ไม่ต้องถูกสอบสวนหรือสอบสวนส่วนมากก็ไม่มีผลเพราะหลักฐานอ่อนหรือไม่มีหลักฐาน

ความเกี่ยวเนื่องกันของ ชีวภาพ (Bio) สังคม (Social) และจิตใจ (Psycho) จะต้องมีดุลยภาพ (Balance) ที่สมดุล หากพ่วงใดถูกทำลาย ปัญหาจะเกิดขึ้นในโลก

โรคประสาทคืออะไร ตามตำราจิตเวชศาสตร์หรือความหมายในทางวิชาการ หมายถึง โรค ทางจิตเวชอย่างหนึ่งซึ่งมีสาเหตุจากจิตใจ มีอาการปรากฏออกมาทางร่างกาย ทางจิตหรือทั้งสอง ทาง เช่น ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร เป็นต้น ไม่มีอาการรุนแรง เช่น วิตกกังวล ขนลุก สติสัมปชัญญะหรืออาละวาด โรคประสาทตามความหมายอีกนัยหนึ่งอันเป็นที่เข้าใจกันทั่วไปว่าคน ที่เป็นโรคประสาท คือคนที่มีความวิตกกังวล มีความเครียดเกินกว่าเหตุ (ศ.นพ.สัมพันธ์ บุรานันต์, จิตเวชศาสตร์สำหรับประชาชน, 2524, หน้า 195)

ผู้สูงอายุในประเทศไทยมักถูกทอดทิ้งให้อยู่เพียงลำพัง ถูกหลานต่างแยกไปอยู่ต่างถิ่น ต่างสถานที่ ความโดดเดี่ยว ความเงิบเหงาทำให้เกิดปัญหาทางจิต ผู้สูงอายุมองตนเองว่าไร้คุณค่า ทั้งน้อยเนื้อต่ำใจ จนหลายครั้งหาทางออกด้วยหารปลิดชีวิตตนเอง

ทุกสังคมมนุษย์จะต้องมีครอบครัว เฮอริเบิร์ต เจนนิ่ง (Herbert S. Jennings) กล่าวไว้ว่าสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในชีวิตของลูกจะต้องขึ้นอยู่กับพ่อแม่อย่างน้อยชั่วระยะเวลาหนึ่ง ส่วน แม่มักทำหน้าที่เลี้ยงดู พ่อมีหน้าที่คุ้มครองป้องกันภัยอันตรายและสร้างรัง

แต่ปัจจุบันสถานการณ์ครอบครัวสิ้นคณลง เนื่องจากการเน้นเพียงด้านเศรษฐกิจ ความจำเป็นที่ครอบครัวต้องหาเงินมาจุนเจือภาระต่าง ๆ ที่พอกพูน หนี้สินที่ก่อกำเฒ่า เพื่อซื้อรถยนต์ บ้าน ที่ดิน หรือลงทุนเพื่อให้ได้ทรัพย์สิน การแข่งขัน หรือต้องการเปลี่ยนสภาพของตนเอง จากลูกคนจน เป็นคนรวย จากชัวนาเป็นพ่อครัวจึงเกิดขึ้น มีใช้เพียงผู้สูงอายุ แต่ลูกหลานอาจมีอาการเช่นเดียวกัน คือหัวเหว่ โตนเดียว อยู่ในโลกของตนเอง หรือตกอยู่ในภาวะที่ถูกมอมเมา จากยาเสพติด ชีต เกมสั้วตีโอ หรือโลกออนไลน์ (on line) จนไม่สนใจมองความเป็นจริงในโลก มีอาการทางจิต เช่น เฉยเมย ไม่นิยนิยร้าย มีความผิดปกติของความสำนึกคิด พฤติกรรมและอารมณ์ หรือเสียความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง

ตอนนี้ผู้คนมีความทุกข์กันมาก มีอารมณ์ความรู้สึกที่หลากหลายทั้งหดหู่ เศร้าหมอง หู่ โกรธ เกิดยึดยึดแค้น ความหดหู่เศร้าหมอง แม้จะแ่แต่ก็ไม่ร้ายเท่ากับความโกรธ หดหู่ ทำหนึ่งซึม แต่ถ้าโกรธเกิดยึดแค้นแค้น จะไม่ยอมอยู่เฉย ต้องออกไปตำ ออกไปตำร้ายอีกฝ่าย เพราะฉะนั้นคนที่โกรธเกิดยึดแค้นแค้นจะต้องได้รับการเยียวยาเอาใจได้ บางคนโกรธเกิดยึดแค้นแค้นเพราะว่าสูญเสียคนรัก สูญเสียทรัพย์สินเงินทอง เพราะความสูญเสีย นำจะมีพื้นที่หรือโอกาสพูดถึงความรู้สึกของเขา พูดถึงความเจ็บปวดที่ถูกกระทำ คนที่เขาโกรธเกิดยึดแค้นแค้น เพราะความสูญเสีย นำจะมีพื้นที่หรือโอกาสพูดถึงความรู้สึกของเขา พูดถึงความเจ็บปวดที่ถูกกระทำ ถ้าหากเขาไม่มีพื้นที่ ไม่มีโอกาส ก็จะรู้สึกคับแค้นใจ อ่อนทนใจมาก และเป็นปัญหาของสังคมต่อไป (พระไพศาลวิสาโล, อยู่อย่างเหนือทุกข์, 2553 หน้า 159)

เมื่อยอมรับความเป็น "ทางเหน็ด" กับสังคมโลกแล้ววิถีทางที่อาจดำริให้จิตใจมั่นคงได้ น่าจะเป็นวิถีทาง "วิปัสสนากรรมฐาน" (INSIGHT MEDITATION) ของหลักพุทธศาสนา การเจริญวิปัสสนากรรมฐานในหลักของ สติปัฏฐาน 4 ซึ่งประกอบด้วย

1. กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน การมีสติเข้าไปตั้งจิตตามกาย วิถีปฏิบัติหนึ่งสมาธิชัวชัว ทับชัวชัว มือชัวชัวทับมือชัวชัว ตั้งตัวให้ตรง ดำรงสติให้มั่น หลับตา เอาสติกำหนดอยู่ที่บริเวณสะดือ สังเกตอาการพองและยุบของท้อง เวลาท้องพองขึ้นให้ภาวนาว่า "พองหนอ" เวลาท้องยุบให้ภาวนาว่า "ยุบหนอ" นอกจากนั้นยังต้องกำหนดอิริยาบถ 4 คือ ยืน เดิน นั่ง นอน รวมทั้งการกำหนดอิริยาบถย่อยอื่นๆ เช่น การงอมือ งอเท้า การถ่ายอุจจาระ และปัสสาวะ เป็นต้น
2. เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน การมีสติเข้าไปตั้งจิตตามเวทนาทั้งหลาย ในขณะที่นั่งอยู่นั้น ถ้ามีเวทนาเกิดขึ้น เช่น เจ็บ ปวด เมื่อย คั้น ก็ให้ใช้สติกำหนดอาการเจ็บกว่า "เจ็บหนอ" "จนกว่าจะหายไป ถ้าอาการปวดเกิดขึ้นก็ให้กำหนดเกิดขึ้นก็ให้กำหนด "ปวดหนอ" "ยุบหนอ" ต่อไป
3. จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน การมีสติเข้าไปตั้งจิตตามจิต (ความคิด) เวลาใจคิดถึงเรื่องต่าง ๆ เช่น นึกถึงบ้าน คิดถึงงาน คิดถึงปัญหาครอบครัว เป็นต้น ให้ใช้สติกำหนดลงที่หัวใจ พร้อมกับภาวนาว่า "คิดหนอ" จนกว่าจะหยุดคิด เวลาโกรธก็ให้กำหนดว่า "โกรธหนอ" จนกว่าจะหายไป เวลาดีใจก็ให้กำหนดว่า "ดีใจหนอ" จนกว่าจะหายไป เวลาเสียใจก็เช่นกัน ก็ให้กำหนดว่า "ดีใจหนอ" จนกว่าจะหายไป เวลาเสียใจก็เช่นเดียวกัน เมื่อความคิดหยุดแล้วให้กลับมากำหนด "ยุบหนอ" "พองหนอ" ต่อไป
4. ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน การมีสติเข้าไปตั้งจิตตามธรรม (อารมณ์) ทั้งหลาย เวลาตาเห็นรูปให้กำหนดว่า "เห็นหนอ" เวลาได้ยินเสียงให้กำหนดว่า "ได้ยินหนอ" เวลาจุกได้กลิ่นให้กำหนดว่า "ได้กลิ่นหนอ" เวลาได้สัมผัสให้กำหนดว่า "สัมผัสหนอ" เวลาได้สัมผัสถูกต้อง ให้กำหนดว่า "ถูกหนอ" เป็นการติดตามดูอารมณ์จนอารมณ์ตั้งกล่าวหยุดลง แล้วกลับเข้าไปพอง - ยุบ ตามเดิม

เนื่องจากมนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อน มนุษย์จึงได้ชื่อว่าเป็น “สัตว์สังคม” เป็นสัตว์ ที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันในการตอบสนองความต้องการต่าง ๆ เช่น ผู้ที่วัยทารกมนุษย์ต้องได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ หรือผู้ใหญ่ เพื่อความอยู่รอด เมื่อมนุษย์เติบโตจากวัยไปสู่ผู้ใหญ่ การเข้าอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ช่วยให้แต่ละคนสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ การอยู่กันเป็นกลุ่มจึงเป็น ลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ (ศุภพัตรา สุภาพ, สังคมวิทยา หน้า 3)

จุดหมายปลายทางทางวัฒนธรรม (cultural goals) ที่สังคมในขณะนั้นยึดมั่นและนำไป ปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจุดหมายปลายทางนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมและสภาพแวดล้อม และถ้าหากลักษณะของสังคมและสภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไป จุดหมายปลายทางวัฒนธรรม อาจเปลี่ยนแปลงได้เป็นค่านิยมของสังคมส่วนใหญ่ ปี ต ลี อ ป ฎิ บั ตี ใน ข ณ ะ ไ ต ข ณ ะ ห นี้ ง ว่า เป็น สื่ ง ฎ ก ต อ ง เช่น สมัยก่อนสังคมไทยถือว่าเกียรติสำคัญกว่าเงิน ความซื่อสัตย์มีค่าต่อการคบหาสมาคม คนจะดีได้ ต้องเข้าวัดอยู่กับพระให้พระอบรม ฯลฯ แต่ในสังคมปัจจุบันเรายำเริงเงิน เรื่องวัตถุมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ตลอดจนเห็นว่าทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการหาความสำเร็จ ฉะนั้นบุคคลจึงพยายามดิ้นรนต่อสู้เพื่อเสริมสร้างฐานะของตนให้มั่นคงโดยอาศัยวัตถุเป็นเครื่องวัด เช่น โครมเงินมากกว่ากัน บ้านใหญ่กว่ากัน แหวนเพชรใครเม็ดใหญ่กว่ากัน ใครสามารถส่งลูกไปเมืองนอกมากกว่ากัน ฯลฯ บุคคลจึงถูกบีบให้พยายามไขว่คว้าในสิ่งที่ตนมุ่งหวังเพื่อเลื่อนฐานะ หรือเพื่อการยอมรับของสังคม บางคนทำดีไม่ได้ก็ทำชั่ว เพราะเงินจะทำให้ได้มาซึ่งอำนาจ ตำแหน่ง ค่านิยมแบบนี้ แพร่หลายในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย เช่น ไทย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น เป็นต้น (ศุภพัตรา สุภาพ, สังคมวิทยา หน้า 113)

ภาพผู้คนในรถเมย์ และรถโดยสารขนาดเล็ก ขยับแน่น แสดงให้เห็นถึงสังคมที่ของแย่งชิงสถานภาพ สถานะ และพื้นที่ที่จะยืนอยู่ในสังคม ไม่มีใครให้โอกาสใคร ใครมาก่อนได้ก่อน ความมีน้ำใจดีใจ แบบสังคมเกษตรกรรมหายไป

แนวคิดการสร้างสรรค์ “ทางเหน็ด” หรือ “Where are we going?” ครั้งนี้จะนำเสนอผลงานภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค Engraving จากเก็บข้อมูลความเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ของโลก ภูมิภาค และประเทศไทย โดยเฉพาะเรื่องราวปัญหาทางสังคม การเมือง และสภาวะสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสภาพจิตใจของคน ร้อยเรียงเป็นเรื่องราวและสัญลักษณ์ให้ประจักษ์ต่อการสัมผัสทางอารมณ์ ความรู้สึก และความคิด

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาความเปลี่ยนแปลงทางทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในกระแสโลก และนำมาเนื้อหามาใช้ในการสร้างสรรค์งานภาพพิมพ์
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์จากแนวคิด “ทางเหน็ด” หรือ “Where are we going?” ด้วยเทคนิคการ Engraving จำนวน 50 ชิ้นงาน
3. เพื่อนำเสนอผลงานชุด “ทางเหน็ด” หรือ “Where are we going?” แสดงต่อสาธารณชนทั่วไปให้เกิดการสัมผัสและรับรู้ต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ที่สะท้อนความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยให้แก่สาธารณชน
2. ได้พัฒนางานทัศนศิลป์ สาขาภาพพิมพ์ ในทศวรรษใหม่ในสังคมไทย
3. ได้ทำให้ผู้เข้าชมผลงานได้พินิจและวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงของสังคมกระแสใหม่

1.4 ขอบเขตของงานวิจัย

1. ผลงานสร้างสรรค์

นำเสนอผลงานในแนวคิด “ทางไหนดี” หรือ “Where are we going?” ด้วยการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์
เทคนิคการ Engraving

2. สถานที่แสดง

จัดแสดงผลงาน ณ หอศิลป์จามจุรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การทบทวนวรรณกรรม

การแกะลายเบร่า (Engraving) เป็นรูปแบบศิลปะที่เก่าแก่ที่สุดของมนุษย์เราจะพบเห็นลวดลายแกะลายเบร่าบนฝาผนังถ้ำ ก่อนหินและกระดาษตัวพิมพ์ก่อนประวัติศาสตร์ การทำสำเนาภาพเทคนิคนี้ มีย้อนหลังไปเป็นเวลาหลายพันปี จนถึงสมัยที่ชาวซูเมอร์เรื่องอานาจ เมื่อประมาณปี 2,500 ก่อนพุทธศตวรรษ ชนพวกนี้ได้แกะลายเบร่าเป็นภาพหรือลวดลาย และจารึกตัวอักษรรูปพิมพ์บนตราผิวทรงกระบอก (มักทำจากหิน) ซึ่งเมื่อกลิ้งทรงกระบอกนี้ไปบนแท่งดินเหนียวที่ยังนิ่ม ๆ อยู่ ก็จะเกิดเป็นรอยกดเป็นรูปนูนต่ำ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการเสนอความคิดในการผลิตลวดลายที่ซ้ำๆ กันได้เป็นทวีคูณเท่านั้น แต่ยังเป็นการเสนอหลักการเชิงกลของลูกกลิ้งด้วย ซึ่งเป็นรูปแบบที่ชักนำให้เกิดมีเครื่องพิมพ์ในกาลต่อมา

เนื่องจากในประเทศจีนมีลวดลายแกะหินและตราประทับให้พบเห็นมาตั้งแต่สมัยแรกเริ่มจึงสันนิษฐานกันว่าชาวจีนอาจสร้างวิธีการพิมพ์แบบดั้งเดิมขึ้นมาแล้วก็เป็นได้ นั่นก็คือ การพิมพ์ถู (Rubbing) ได้มีขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 7 ภาพที่ถูจากแม่พิมพ์ไม้ซึ่งได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นการพิมพ์ภาพแรกจริง ก็คือ งานพิมพ์มหัศจรรย์ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งได้พิมพ์ขึ้นมาในประเทศญี่ปุ่น และแจกจ่ายเผยแพร่ในระหว่าง พ.ศ. 1307-1313 และยังมีเชื่อกันว่า ราชินีอิมพีเรียลตี้ อีซีแอมป์พิมพ์ไม้พิมพ์เป็นลวดลายสิ่งทอเป็นชาติแรก โดยได้เริ่มทำงานในพุทธศตวรรษที่ 11 หรือไม่ก็ที่ 12 แต่จีนตกภาพแรกเริ่มสุดที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นภาพพิมพ์สมัยแรกเริ่มที่แท้จริงก็คือ หนังสือม้วนชื่อ “วัชรสูตร” (Diamond Sutras คือ การสนทนาระหว่างส่วนหนึ่งของพระพุทธเจ้า) พิมพ์โดย วานชีย (WANG CHIEH) เมื่อพ.ศ. 1411 ซึ่งได้ถูกค้นพบในถ้ำแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงของแคว้นตุงกัสด้าน (อยู่ในเอเชียกลาง ส่วนหนึ่งเป็นของรัสเซีย อีกส่วนหนึ่งเป็นของจีน)

ในทวีปยุโรป การประทับตรา (การกดพิมพ์พระปรมาภิไธยและพระราชัญจกร) เป็นวิธีการพิมพ์ที่มีมาก่อนการพิมพ์ถูหรือการพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์เคลื่อนอีก พระปรมาภิไธยที่กดพิมพ์บนเอกสารเก่าแก่ที่สุดได้แก่ พระปรมาภิไธยพระเจ้าเฮนรีที่ 6 แห่งประเทศอังกฤษ กดพิมพ์ไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 1979

อย่างไรก็ตาม การพิมพ์สิ่งทอเป็นที่รู้จักในทวีปยุโรปตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 11 ลวดลายสิ่งทอเหล่านั้นส่วนใหญ่ประกอบด้วยลวดลายเชิงขยุกขยิกที่พิมพ์ซ้ำๆ กัน หลุดจากที่มีกระดาษจากยุโรปประเทศคือจีนส่งไปเผยแพร่ให้ชาวตะวันตกได้รู้จักกันแล้ว จากที่พิมพ์บนสิ่งทอก็ได้พัฒนามาพิมพ์บนกระดาษ ชาวยุโรปทำกระดาษขึ้นมาครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 1694 ที่ประเทศสเปน มณฑลซาติวา (Xativa ซึ่งในปัจจุบันเรียก มณฑลคาตีนา-Jativa) หลังจากนั้นไม่นานนัก โรงงานผลิตกระดาษก็ได้เริ่มตั้งขึ้นในประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนีและอิตาลี ซึ่งประเทศอิตาลีจึงมีชื่อเสียงจากโรงงานกระดาษขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 1819

การพิมพ์เทคนิคแกะไม้บนกระดาษเป็นครั้งแรกคือการพิมพ์ไฟ ซึ่งพิมพ์ในปริมาณมากพอสมควร คำว่า Kartenmahler (คาร์เทินมาเลออร์ คือ จิตรกร) หรือ Kartenmacher (คาร์เทินมาเชออร์ คือช่างทำไฟ) ได้ปรากฏอยู่ในเอกสารของชาวเยอรมันมาตั้งแต่ พ.ศ. 1945 และเอกสารจากทั้งประเทศอิตาลีและฝรั่งเศส นับตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ก็ได้กล่าวถึงแม่พิมพ์ไม้สำหรับพิมพ์ไฟอยู่เสมอ ภาพพิมพ์เทคนิคแกะไม้สมัยแรกที่สุดได้แก่ ภาพ “แม่พระกัมภักย์ผู้รักษาพรหมจรรย์ 4 องค์ ในแดนสุชาวดี” ซึ่งทำขึ้นเมื่อพ.ศ. 1961

เอกสารหลายฉบับจากสมัยพุทธศตวรรษที่ 20 มุ่งบอกว่าการทำงานประสานกันอย่างดีเยี่ยมในระหว่าง นักออกแบบกับช่างแกะแม่พิมพ์ไม้ การพิมพ์เทคนิคแกะไม้ได้เริ่มเป็นกรรมวิธีพิมพ์สำเนาภาพมาตั้งแต่ต้นแล้ว กล่าวคือ ช่างแกะแม่พิมพ์จะคัดลอกภาพที่นักออกแบบได้วาดไว้ให้แล้วโดยตลอดมา

การพิมพ์จากการแกะลายแบบบนแผ่นโลหะได้เริ่มเป็นที่รู้จักกันในทวีปยุโรป ภายหลังจากพิมพ์เทคนิคแกะไม้ราว 2-3 ศตวรรษ จากนั้นจึงได้เริ่มพัฒนาเป็นวิธีการสร้างภาพพิมพ์อันอิสระ ศิลปะการพิมพ์เทคนิคแกะลายแบบและการพิมพ์เทคนิคตัดกรรต ถือกำเนิดมาจากช่างทองและช่างทำเสื้อเกราะหรืออาวุธ กล่าวคือ คนผู้ซึ่งเป็นช่างฝีมือโดย อ า ชี พ ม า ต ล อ ด ได้ ห้ น ม า บั ญ ี บั ตี ก า ร พื ม พ์ จ น ก ล า ย เป็น ประเพณีนิยมที่ได้ให้ความสนใจกันมานาน ลวดลายที่พิมพ์มาจากเครื่องทองและเสื้อเกราะตลอดจนอาวุธยุทธภัณฑ์ ล้วนมีคุณค่าทางความงามเป็นที่น่าสนใจยิ่ง ต่อมาเมื่อช่างทองและช่างทำเสื้อเกราะหรืออาวุธ ได้เริ่มออกแบบผลงานของเขาด้วยตัวเขาเอง เขาจึงกลายเป็นศิลปินสร้างสรรค์ผู้ที่ได้ควบคุมการสร้างผลงานพิมพ์ตลอดทั้งกระบวนการนั้น (อัศนีชัย ช่อธมภ์, 2543)

สำหรับในประเทศไทยศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้บรรจุหลักสูตรวิชาภาพพิมพ์ขึ้นในคณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร มีศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ส่งเข้าประกวดในงานแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2498 ปรากฏว่าไม่มีผู้ใดได้รับรางวัลในการประกวดคราวนั้น อย่างไรก็ตามศิลปินก็ได้รับรางวัลในการประกวดคราวหน้าอย่างถูกต้องตามศิลปินที่ไม่ได้ทำผลงานภาพพิมพ์ในลักษณะภาพพิมพ์แกะไม้ อีก และในปีต่อมาคือ พ.ศ. 2549 ก็มีผู้ได้รับรางวัลในประเภทเอกรงค์ เป็นลักษณะงานภาพพิมพ์แกะไม้ด้วย ชื่อ สุจิตา โดยนำกระดาษอัด (Masquite) มาทดลองใช้แกะแม่พิมพ์ ทำให้สามารถสร้างแม่พิมพ์ได้ขนาดใหญ่กว่าไม้เมก และเป็นวัสดุที่หาง่ายในเมืองไทย การพัฒนาเทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ในช่วงนั้น เป็นยุคบุกเบิกที่ทำให้ลักษณะของงานพิมพ์แกะไม้เป็นงานวิจิตรศิลป์ (Fine Art) ศิลปินยุคบุกเบิกนี้ เช่น ชะลูด นิ่มเสมอ, มานิตย์ ภู่อารีย์, ประหยัด พงษ์ดำ, อินสนธ์ วงศ์สาม, สันต์ สารากรปริักษ์

ลักษณะผลงานของภาพพิมพ์ในช่วงทศวรรษแรก พ.ศ. 2500 - 2510 เกือบทั้งหมดเป็นภาพพิมพ์แกะไม้ ชาว - ต้า ต่อมามีการใช้ด้วยการพิมพ์ภาพแกะไม้ลงบนกระดาษก่อน โดยกดลงเพียงเบาๆ เพื่อให้เห็นร่องรอยจางๆ แล้วนำภาพบนกระดาษก่อน โดยการกดลงเพียงเบาๆ เพื่อให้เห็นร่องรอยจางๆ แล้วนำภาพบนกระดาษนั้นไประบายสีตามต้องการหลังจากนั้นจึงนำแม่พิมพ์ไม้ไปใช้ให้สีให้สีที่อีกครึ่งหนึ่ง ทั้บจนเป็นทลายๆ สีประมาณ พ.ศ. 2501 ชะลูด นิ่มเสมอริเริ่มภาพพิมพ์สีด้วยการใช้ไม้หลาย ๆ แผ่น นำมาพิมพ์สีทับกันในงานเดียวกัน ซึ่งเป็นวิธีการแบบสากลของการพิมพ์ภาพสีที่ทำงานในยุโรปและญี่ปุ่น ภาพพิมพ์แกะไม้จึงเริ่มมีสีสันขึ้น และได้แยกประเภทในการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ จากประเภทเอกรงค์ (ชาว - ต้า) มาเป็นประเภทภาพพิมพ์ที่แท้จริงและมีชื่อเรียกงานภาพพิมพ์ เช่น แพรสท กราฟิก เซ็นเตอร์ (Pratt Graphic Center) ในนิวยอร์ก และระหว่างการเดินทางทำงานในสหรัฐอเมริกา ชลูดได้เริ่มสร้างหลักสูตรศิลปะบัณฑิตสาขาภาพพิมพ์ไปด้วย เมื่อกลับมาเมืองไทยก็ได้ดำเนินการเปิดการเรียนการสอน ด้านศิลปะภาพพิมพ์ ในปี พ.ศ. 2511 มีนักศึกษาเข้าเรียนเพียง 4 คน ได้แก่ ทวน ธีระพิจิตร, ถกอด ปริยาตฉินพงศ์, พงษ์ศักดิ์ ภู่อารีย์ และสัญญา วงศ์อร่าม และทั้ง 4 ท่านนั้น เป็น ศิลปิน ภาพพิมพ์ ผู้ มี ชื่อ เสียง ใน เวลาต่อมา

ลักษณะทั่วไปในงานศิลปะภาพพิมพ์ยังมีความคล้ายคลึงกัน เช่น การใช้หน้าหมึกดำ การใช้เส้นแสดงรูปทรง การใช้ระนาบของน้ำหนักรูปแบบ (Style) ของงานยังเป็นลักษณะเหมือนธรรมชาติ (Naturalistic) เน้นเรื่องราวของชีวิตในสังคมชนบท เช่น ภาพพิมพ์ “หญิงสาวกำลังทำบุญ” ของ ประหยัด พงษ์ดำ ในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ชื่อภาพ “ทำบุญ” ได้รับรางวัลประเภทมัณฑนศิลป์ จะสังเกตพบว่า เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับของชีวิตของคนไทยโดยนำประเพณีการทำบุญที่มาตรฐานแสดงในรูปแบบที่ตัดทอน (Simplify) ก า ร จั ต ว าว ง อ ง ค์ ป ร ะ ก อ บ แ บ บ ง เป็น ก ลุ่ม ๆ

มีลักษณะของเส้นนำสายตาไปสู่จุดเหนือสุดของภาพ ซึ่งเป็นรูปโบลีของวัต วิธีการแกะเป็นแบบ คัดเส้นสีขาวเป็นเส้นรอบนอก (Out line) ทั้งพื้นที่ต้องการให้เห็นรูปทรงเป็นสีดำ วิธีการพิมพ์ใช้สีดำเพียงสีเดียวจนถึงขอบแม่พิมพ์ อารมณ์ของวีรรอยการคัดเส้นสีขาวให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว เป็นเส้นนำสายตาให้เคลื่อนไหวไปยังกลุ่มองค์ประกอบของกลุ่มคน ต้นไม้ โบลี การคัตนำหนัก ขาว, เทา, ดำ สร้างให้เห็นรูปทรงชัดเจนขึ้น

มานิตย์ กูอารีย์ เป็นศิลปินภาพพิมพ์อีกท่านหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้รับเกียรติเป็นศิลปินชั้นเยี่ยมจากการประกวดศิลปกรรมแห่งชาติ โดยได้รับรางวัลเหรียญทอง 3 ครั้ง และรางวัลเหรียญเงินอีก 2 ครั้ง นับว่าเป็นศิลปินชั้นเยี่ยมประเภทภาพพิมพ์คนแรกในภาพ “ตะกร้อ” เป็นภาพพิมพ์แกะไม้ทำขึ้นใน พ.ศ. 2502

การใช้เส้นดำเป็นเส้นรอบนอก (Out line) เป็นความพยายามของศิลปินในการแกะไม้เทคนิควิธีการแกะจะต้องระมัดระวังการขุดพื้นที่ทั้งหมดให้เป็นสีขาว ซึ่งเป็นวิธีการที่ยุ่งยากมาก เรื่องราวหรือเนื้อหาของผลงานยังคงเป็นเรื่อง ชีวิต ของ ชาว บ้าน ฤดูกาลเคลื่อนไหวของรูปทรง (Figure) ต่อเนื่อง อาศัยรูปแบบของศิลปะไทยแนวประเพณีมาประยุกต์ พื้นหลัง (Back ground) เป็นพื้นผิวที่แสดงความรู้สึกของความเคลื่อนไหว โดยการขุดแกะให้เป็นวีรรอย วิธีการพิมพ์ยังคงเป็นการพิมพ์สีดำเดียว

การแสดงผลศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 11,12,13 รูปแบบของผลงานภาพพิมพ์ยังคงเป็นเรื่องราวชีวิตชนบท ชีวิตแบบไทย เป็นส่วนใหญ่ แต่ผลงาน ชื่อ “ความงามบทบาทวิถี” ของประพันธ์ศรีสุตตา กลับนำเอาชีวิตสังคมในเมืองถ่ายทอดออกเป็นผลงานภาพพิมพ์ ชีวิตของผู้คนในเมืองดู สับสนวุ่นวาย การจัดวางองค์ประกอบไม่ได้เน้นเป็นกลุ่ม แต่แสดงให้เห็นทุกส่วนเป็นเรื่องเดียวกันผลงานของประหยศ พงษ์คำ ในการแสดงผลศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 13 ชื่อ ภาพ “สามแม่ลูก” เป็นภาพแนวสามตัว จัดองค์ประกอบอย่างเรียบง่าย เรื่องราวที่นำมาใช้ดูจะแปลกกว่าศิลปินท่านอื่น โดยนำเรื่องราวของสัตว์มาสร้างเป็นผลงาน เรื่องราวของสัตว์ต่างๆ ที่นำมาใช้ เช่น แมว, ตั๊กแก, ไก่ เป็นผลงานที่โดดเด่นมาก จนได้รับรางวัลเป็นศิลปินชั้นเยี่ยมประเภทภาพพิมพ์ใน พ.ศ. 2524

การแสดงผลศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 15 และ 16 ปฏิรูปแบบ ศิลปะภาพพิมพ์แบบนามธรรม (Abstract) ในผลงานของ ชะลูด นิ่มเสมอ โดยใช้เทคนิคใหม่ โดยใช้วัสดุปะติดมาสร้างผลงานแม้จะไม่ประสบความสำเร็จถึงขนาดได้รับรางวัลในการแสดงครั้งนี้ แต่ก็มีผลทำให้เกิดแนวโน้มของศิลปะภาพพิมพ์ก้าวใหม่ขึ้น

ในการแสดงผลศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 17 พ.ศ. 2510 ซึ่งเว้นการแสดงมาหนึ่งปี จะเห็นผลงานมีรูปแบบกึ่งนามธรรมของ สันต์ สารากรบริษัท เทคนิคแกะไม้ โดยพิมพ์สีดำหลายสีไม่ได้พิมพ์สีดำเดียวอย่างแต่ก่อน การจัดวางองค์ประกอบแปลกออกไป เป็นลักษณะขององค์ประกอบต้องดูทั้งภาพ (All over composition) เช่นเดียวกับงานของ Jackson Pollock ไม่มีจุดใดจุดหนึ่งเป็นประธาน (Principal)

รูปแบบใหม่เกิดขึ้นในการแสดงผลศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 18 พ.ศ. 2511 คือลักษณะของรูปแบบเหนือ (Surrealism) ในงานชื่อ “กำเนิด” ของ ถกต ปริยาตุนิตพงศ์ และรูปแบบ นามธรรม (Abstract) ของ ทวน ธีระพีจิตร ชื่อภาพ “องค์ประกอบหมายเลข 2” ได้รับความสำเร็จถึงรางวัลเหรียญทองในปี พ.ศ. 2512 การแสดงผลศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 19 มีการนำเทคนิคใหม่ คือ Silk Screen มาใช้ในการพิมพ์ โดยใช้ภาพถ่ายประกอบอยู่ในผลงานด้วย โดย ทวน ธีระพีจิตร

ในปี พ.ศ. 2514 การแสดงผลศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 20 รางวัลเหรียญทอง สาขาภาพพิมพ์มี 2 ท่าน คือ เตชะ วราชน และอิทธิพล ตั้งโกลก รูปแบบของผลงานเปลี่ยนไปจากประเพณีเดิม (Traditional) มีเทคนิควิธีการ Silk Screen และ เทคนิค Intaglio และ ประสิทธิภาพ ผลงานออกมาแปลกใหม่ ทั้งในแง่องค์ประกอบ แนวความคิด และ เทคนิค จนได้รับรางวัลเหรียญทอง สาขาภาพพิมพ์ การใช้ลักษณะพื้นผิว (Texture) ด้วยเทคนิค กัดกรต ลวดลายเส้นที่ปรากฏ การเว้นน้ำหนัก เข้ม ด้วยเทคนิค Aquatint สร้างให้ภาพเกิดมิติยิ่งขึ้น

ศิลปะภาพพิมพ์ ซึ่งเป็นงานศิลปะที่ได้รับความนิยมจากศิลปินจำนวนมากทั้งศิลปินยุคศิลป์ พีระศรี และศิลปินรุ่นใหม่หลังยุค ศิลป์ พีระศรี ช่วงหลัง พ.ศ. 2505 มีศิลปินรุ่นใหม่ให้ความสนใจศิลปะภาพพิมพ์มากขึ้นศิลปินที่ได้รับการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร โรงเรียนเพาะช่างและศิลปินที่ได้รับการศึกษาสาขาวิชาภาพพิมพ์มาจากต่างประเทศ การแสดง ศิลปกรรมแห่งชาติหลัง ยุค ศิลป์ พีระศรี จึงมีศิลปินส่งผลงานเข้าแสดงจำนวนมาก ศิลปินภาพพิมพ์ที่มีงานโดดเด่น ได้แก่ นายสันต์ สารากรบริรักษ์ (พ.ศ. 2477 - ปัจจุบัน) ศิลปินที่ทำงานภาพพิมพ์มาตั้งแต่ยุค ศิลป์ พีระศรี โดยเฉพาะผลงานภาพพิมพ์แกะไม้ยุคหลัง พ.ศ. 2505 ผลงานของสันต์ เป็นภาพพิมพ์แกะไม้หลายสีที่แสดงรูปลักษณะของมนุษย์ในเชิงปรัชญาชีวิต สันต์ได้รับรางวัลประเภทภาพพิมพ์จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติหลายครั้ง เช่น ภาพพิมพ์แกะไม้ ชิ้น “เพื่อนเก่า” (ขนาด 71 x 96.5 เซนติเมตร) รางวัลเกียรติคุณยอดเยี่ยมอันดับ 1 เหรียญทอง ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 14 พ.ศ. 2506 ภาพพิมพ์แกะไม้ ชื่อ “สังขาร” (ขนาด 71x 102 เซนติเมตร) รางวัลเกียรติคุณยอดเยี่ยมอันดับ 1 เหรียญทอง ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 16 พ.ศ. 2508 และภาพพิมพ์แกะไม้ ชื่อ “ภาพพิมพ์หมายเลข 10” (ขนาด 50 x 79 เซนติเมตร) รางวัลเกียรติคุณยอดเยี่ยม อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 17 พ.ศ. 2510 ผลงานภาพพิมพ์แกะไม้ของสันต์ เป็นการแสดงความรู้สึกรักคิดผ่าน รอย สิว สี และรูปทรง อย่างชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นคุณค่าประการหนึ่งของภาพพิมพ์แม่พิมพ์ไม้

นายวิระ โยธำประเสริฐ (พ.ศ. 2477 - พ.ศ. ถึงแก่กรรม) ได้รับรางวัลเกียรติคุณยอดเยี่ยมอันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ (Etching) ชื่อ “วัดพระแก้ว” (ขนาด 33 x 47 เซนติเมตร) จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 16 พ.ศ. 2508 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “กรุงเทพฯ ยามค่ำ” (ขนาด 33 x 47 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณยอดเยี่ยม อันดับ 3 เหรียญทองแดง ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 18 พ.ศ. 2511 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “องค์ประกอบ หมายเลข 2” (ขนาด 60 x 86 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณยอดเยี่ยมอันดับ 3 เหรียญทองแดง ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 19 พ.ศ. 2512 วิระ เป็นศิลปินภาพพิมพ์ที่พิมพ์จากแม่พิมพ์โลหะยุคแรก ๆ หลังจากสำเร็จการศึกษาจากประเทศอิตาลี และได้รับรางวัลจากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติหลายครั้ง

ศิลปะภาพพิมพ์ยุคหลัง พ.ศ. 2515 ส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาสาขาภาพพิมพ์ จากคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อีกส่วนหนึ่งเป็นศิลปินหัวก้าวหน้าที่ได้รับการศึกษาจากสถาบันอื่นๆ ทั้งในประเทศ ต่างประเทศ รวมทั้งศิลปินอิสระที่ศึกษา และฝึกฝนการทำภาพพิมพ์ด้วยตนเอง เฉพาะศิลปินภาพพิมพ์ที่มีผลงานโดดเด่น และได้รับรางวัลจากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ได้แก่ นายทวน ชีระพิจิตร (พ.ศ. 2486 - ปัจจุบัน) ได้รับรางวัลเกียรติคุณยอดเยี่ยม อันดับ 1 เหรียญทอง ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 18 พ.ศ. 2511 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์ตะกรงใหม่ ชื่อ “หนึ่งถึงหก” ได้รับรางวัลเกียรติคุณยอดเยี่ยมอันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 20 พ.ศ. 2514 นายทวน ศิลปินภาพพิมพ์รุ่นแรกที่สำเร็จการศึกษาจากคณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร รุ่นเดียวกับ นายถกอด ปริยาตณิตพงค์ นายสัญญา วงศ์อร่าม ซึ่งมีผลงานภาพพิมพ์ปรากฏในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติหลังยุค ศิลป์ พีระศรี

นายถกอด ปริยาตณิตพงค์ (พ.ศ. 2488 - ปัจจุบัน) ศิลปินภาพพิมพ์ รุ่นใหม่ได้รับรางวัลจากภาพพิมพ์แกะไม้ ชื่อ “กำเนิด” (ขนาด 80 x 100 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณยอดเยี่ยม อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 18 พ.ศ. 2511 ผลงานภาพพิมพ์แกะไม้ ชื่อ “ภาพพิมพ์/1969” (ขนาด 121 x 92 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณยอดเยี่ยม อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 19 พ.ศ. 2512 ภาพพิมพ์แกะไม้ ชื่อ “รูปทรง” (ขนาด 75 x 101 เซนติเมตร) ได้รับ

รางวัลเกียรติคุณ อันดับ 2 เหรียญเงินประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 20 พ.ศ. 2513 ถัดมาเป็นศิลปินภาพพิมพ์ที่มีผลงานดีเด่นอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง หลัง พ.ศ. 2516

นายศัญญา วงศ์อร่าม (พ.ศ. 2486 – ปัจจุบัน) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากภาพพิมพ์แกะไม้ ชื่อ “โลกใหม่” (ขนาด 215 x 283 เซนติเมตร) จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 19 พ.ศ. 2512 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “การใช้รูปทรง” (ขนาด 62 x 70 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 3 เหรียญทองแดง ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 22 พ.ศ. 2517 ภายหลังศัญญาได้เดินทางไปศึกษา วิชาภาพพิมพ์ในต่างประเทศ รูปแบบของผลงานจึงเปลี่ยนไปจากเดิม

นายเตชะ วิชาชน (พ.ศ. 2488 – ปัจจุบัน) ศิลปินภาพพิมพ์แนวนามธรรม ผลงานที่ปรากฏในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ได้แก่ ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “องค์ประกอบ” (ขนาด 67 x 91 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 19 พ.ศ. 2512 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์ตะแกรงไหม ชื่อ “ภาพพิมพ์ 1/2512” (ขนาด 79 x 95 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 20 พ.ศ. 2514 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์ผ้าไหม ชื่อ “ภาพพิมพ์หมายเลข 4/2515” (ขนาด 59 x 71 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 22 พ.ศ. 2517 เตชะเป็นศิลปินภาพพิมพ์ที่มีทักษะสูงคนหนึ่ง ผลงานที่ปรากฏในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ หลัง พ.ศ. 2517 เช่น ภาพพิมพ์แม่พิมพ์ตะแกรงไหม ชุดที่ชื่อ “จังหวัด” มีลักษณะเป็นงานแนวนามธรรมของคน ที่สร้างองค์ประกอบศิลป์ ด้วยรูปทรงเรขาคณิตง่าย ๆ ใช้เพียงสีดำ สีเทา เท่านั้น

นายอุตร ตักตาเดช ศิลปินภาพพิมพ์อีกคนหนึ่งสำเร็จการศึกษาจากคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับรางวัลจากผลงานภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “ประจวบบ้านเกิด” (ขนาด 75 x 85 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 19 พ.ศ. 2512 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “ต้นกล้วย 2” (ขนาด 61.5 x 69.5 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 22 พ.ศ. 2517 หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ไม่ปรากฏผลงาน

นายกมล สุวณฺเฑ (พ.ศ. 2489 – ปัจจุบัน) ศิลปินภาพพิมพ์ที่มีผลงานปรากฏในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติหลังยุค ศิลป์ พีระศรี ได้แก่ ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “ภาพพจน์” (ขนาด 57 x 49 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 1 เหรียญทอง ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 19 พ.ศ. 2512 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “เปลือย” ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 3 เหรียญทองแดง ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 20 พ.ศ. 2514 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “กลางคืนกับความคิด หมายเลข 6” (ขนาด 66.5 x 72 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 21 พ.ศ. 2515 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “กลางคืนกับความคิด หมายเลข 8” (ขนาด 50 x 55 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 22 พ.ศ. 2517 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “ระยະเนความว่างเปล่า หมายเลข 8” (ขนาด 66.5 x 72 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 2 เหรียญเงิน ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 23 พ.ศ. 2519 กมลเป็นศิลปิน ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะยุคแรก ๆ ที่ได้รับรางวัลจากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติหลายรางวัล

นายอิทธิพล ตั้งโฉลก (พ.ศ. 2489 – ปัจจุบัน) ศิลปินภาพพิมพ์ได้รับรางวัลจากผลงานภาพพิมพ์แกะไม้ ชื่อ “เวลา” (ขนาด 75 x 97 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 3 เหรียญทองแดง ประเภทภาพพิมพ์ ชื่อ “ภาพพิมพ์ไม้กุ่มภาพนธ์ 2” (ขนาด 64 x 85 เซนติเมตร) ได้รับรางวัลเกียรติคุณ อันดับ 1 เหรียญทอง ประเภทภาพพิมพ์ จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 20 พ.ศ. 2514 ภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “ความลึกและความว่างเปล่า 4” (ขนาด 63 x 75 เซนติเมตร)

การสร้างสรรค์งานภาพพิมพ์ที่พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของเทคนิคการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ หลากหลาย มิติซึ่งเป็นไปพร้อมกับการนำเสนอเนื้อหาผ่านผลงานที่มีคุณค่าต่อสังคม จากแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน ของศิลปินเหล่านี้จะใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และการสร้างสรรค์ผลงานในแนวคิดเรื่อง “ทางเหน็ด” หรือ “Where are we going?”

2.2 ทำไมจึงต้องเป็นเทคนิคภาพพิมพ์ร่องลึก

เทคนิคพิมพ์ร่องลึก (Etching) มาจากคำว่า Etzen ในภาษาดัชต์ (Dutch) เนเธอร์แลนด์ แปลว่า “กิน” “กัด” เนื่องจากวิธีการของภาพพิมพ์ร่องลึกนั้นอาศัยการกัดร่องลึก และร่องลดยบนแม่พิมพ์ ซึ่งเกิดจากการกัด หรือ กินแม่พิมพ์โดยกรด

การนำเสนองานภาพพิมพ์ร่องลึกมาสร้างเป็นผลงานศิลปะ จะมีขั้นตอนอยู่มาก วัสดุที่นำมา ทำต้องเป็น โลหะ สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 16-17 ในประเทศเยอรมันใช้เหล็กเป็นวัสดุสำหรับทำ แม่พิมพ์ ปัจจุบันใช้โลหะเพียง สองชนิด คือ แผ่นทองแดง และแผ่นสังกะสี เคยมีการทดลองใช้ทองเหลือง อะลูมิเนียม และเงินเป็นแม่พิมพ์ อะลูมิเนียมใช้ได้เฉพาะในบางเทคนิคเท่านั้น เช่น การแกะสลักลายเส้น (Engraving) สำหรับแผ่น วัสดุที่ทำจากเงินนั้นราคาแพงมาก และมีความ อ่อนตัวมากกว่าวัสดุอื่น จึงไม่นิยมส่วนแผ่นทองเหลืองนั้นมีความหนาแน่นมากจนสร้างเป็น แม่พิมพ์ได้ยาก

ราวยุคต้นของการสร้างศิลปะภาพพิมพ์โลหะ คริสต์ศตวรรษที่ 16 ศิลปินภาพพิมพ์ชาวเยอรมันที่มีผลงาน ภาพพิมพ์ร่องลึกที่งดงามชื่อ อัลแบร์ท ดูเรอร์ (Albercht Durer) สร้างผลงาน ศิลปะภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค วิธีการที่ยังเป็นเพียงการแกะสลักลายเส้น ซึ่งต้องการความตั้งใจของ รอยแกะที่แตกต่างจากโลหะอื่น ความแข็ง ของเหล็กทำให้แม่พิมพ์มีความทนจึงใช้พิมพ์ได้หลาย ครั้ง ต่อมาก็ภาททดลองนำแผ่นทองแดงมาใช้ ทองแดงให้ความนุ่มนวลกว่าเพราะเนื้อ โลหะไม่แกร่งมาก สามารถขูดขีดลวดลายลงบนผิวหน้าและกัดกรดได้อีกด้วย

การใช้กรดกัดแม่พิมพ์นั้นเริ่มราวคริสต์ศตวรรษที่ 16 การกัดกรดนิยมใช้กรดหลายชนิด ด้วยกัน เช่น กรดไนตริก กรดไฮโดรคลอริก โดยใช้กรดไนตริกกัดแผ่นสังกะสีและใช้น้ำยาเคลือบเคลือบบริเวณที่ไม่ต้องการร่องลึก แล้วนำไปแช่ในน้ำกรดที่ผสมน้ำตามอัตราส่วน กำหนดเวลาใน การแช่กรดตามความลึก คือหาแช่แผ่นโลหะนานร่องก็ จะลึกขึ้นตามสัดส่วนของทั้งน้ำกรด และช่วงเวลาการแช่กรด สำหรับกรดไฮโดรคลอริคนั้น จะใช้กับทองแดง

สำหรับเทคนิคภาพพิมพ์แม่พิมพ์ร่องลึกก็กรดนั้น มีสารเคมีหลายชนิด เช่น กรดไนตริก ทินเนอร์ ฟงยาง สัน ส่วนเป็นสาเหตุให้ศิลปินภาพพิมพ์หลายท่านเจ็บป่วย ด้วยโรคทางเดินหายใจ นอกจากนี้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ แล้วยังทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัญหาของโลกในขณะนี้ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ทั่วโลกตระหนักถึงปัญหา สิ่งแวดล้อมจากมลพิษมากขึ้น จนปัญหาเรื่องสภาวะโลก ร้อนมีผลกระทบโดยตรงต่อสิ่งมีชีวิตมากขึ้นทั้งในแง่ของ สุขภาพและความเป็นอยู่ จนเป็นจุดตระหนักคิดสำหรับมนุษย์ว่าในอนาคตข้างหน้ามนุษย์

ปี พ.ศ. 2544 ข้าพเจ้าได้รับทุน Freeman Fellowship ไปปฏิบัติงานศิลปะ ณ เวอร์มอน สตูดิโอ อาร์ท (Vermont Studio Center) เมืองเวอร์มอน ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลา 2 เดือน และได้ สร้างผลงานภาพพิมพ์ร่องลึกชิ้นหนึ่งชุดเพื่อแสดงผลงานเดี่ยวที่เวอร์มอน สตูดิโอ ชุด “Humam being” ผลงานที่ แสดงประสบความสำเร็จมาก แต่ข้าพเจ้าพบว่าสตูดิโอที่ข้าพเจ้าสร้างผลงานด้วยแม่พิมพ์ร่องลึกก็กรดนั้น ศิลปินที่ ดูแลสตูดิโอั้นไม่ค่อยมีความสุขเท่าใดนัก เพราะ เขอกังวลเรื่องการกัดกรดของข้าพเจ้า เนื่องจากเขาทำงานภาพ พิมพ์ร่องลึกด้วยการกัดกรดมาเป็นเวลานาน จนบัดนี้เขอเริ่มมีอาการของระบบหายใจ เด็กใช้เทคนิคกัดกรดอย่าง เต็มขนาด เปลี่ยน เป็นการพิมพ์ด้วยเทคโนโลยีในปริ้นต์ (Monoprint) ด้วยเขื่อน้ำ (Waterbase) แทนเขื่อน้ำ น้ำมัน (Oilbase) และใช้น้ำมันพืช ในการทำความสะอาดแทนน้ำมันสน หรือน้ำมันก๊าด

คนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงในปัญหา นี้ การเริ่มต้นหรือการตื่นตัวของวงการศิลปะภาพพิมพ์ในประเทศไทยในเรื่องอันตรายจากสารเคมีมีไม่มากนัก กระทั่งนางจันทร์แจ่ม บุญมา (มุกตาปกรณ) ภรรยาของอาจารย์ มณเฑียร บุญมา ผู้ศึกษาศิลปะภาพพิมพ์ และสร้างผลงานด้วยวิธีการ ภาพพิมพ์ร่องลึกด้วยการกัดกรดเสียชีวิต

ด้วยโรคมะเร็งปอด แม้ไม่มีหลักฐานที่ยืนยันได้ว่าสาเหตุ ของการเสียชีวิตมาจากผลของสารเคมีที่เธอได้สูดดมขณะ กัดกรดแม่พิมพ์ร่องลึก อย่างไรก็ตามยังพบว่าศิลปินภาพพิมพ์ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เสียชีวิตจากโรคมะเร็งปอด เช่นเดียวกัน ดังนั้นการสร้างผลงานศิลปะภาพพิมพ์ร่องลึกด้วยวิธีกัดกรด จึงต้องมีการพัฒนาหรือหลีกเลี่ยงการใช้ กรด เพื่อความปลอดภัยในชีวิตของศิลปิน และสิ่งแวดล้อม และยังคงคุณค่าของศิลปะภาพพิมพ์แม่พิมพ์ร่องลึก ให้ดำรงต่อไปจาก 500 ปีที่ผ่านมา

ภาพพิมพ์ร่องลึกบนแผ่นพลาสติก

เมื่อตระหนักถึงผลของภัยอันตรายจากสารเคมี ศิลปินภาพพิมพ์จึงคิดค้นวิธีการใหม่ๆ ขึ้น เช่น การใช้ ไฟฟ้าจากแบตเตอรี่กัดแม่พิมพ์โลหะ การใช้สีจากดอกไม้ใบไม้ (Organic prints) เป็นต้น

เมื่อข้าพเจ้าเดินทางไปแล้วผลงานยังสถายันศิลปะเมืองสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน (Koyal academy of Fine Arts) ในปี พ.ศ. 2548 ได้พบเพื่อนศิลปินภาพพิมพ์ ใช้แผ่นพลาสติก หนาประมาณ ครึ่งเซนติเมตรแผ่นใหญ่เท่ากระดานไม้เอาน้ำมาแกะสลักลายเส้นด้วยเครื่องมือไฟฟ้าคล้ายส่วน เข็มและเรียงเส้นได้ อย่างงดงาม ข้าพเจ้าติดตามดูจนนำแผ่นพลาสติกนั้นมาพิมพ์ ด้วยการอัดหมึกพิมพ์ลงในเส้นที่เขาแกะ และพิมพ์ออกมาชัดเจน เป็นผลงานที่มีพลังของเส้นที่ให้ความรู้สึกคล้ายการกัดด้วยกรดของแม่พิมพ์ร่องลึก

ผลงานชุดแฉ็ค แฮมม์ คิงส์ (J Q K) จุดเริ่มต้นภาพพิมพ์ร่องลึกบนแผ่นพลาสติก

ในปี พ.ศ. 2550 ข้าพเจ้าต้องการแสดงผลงานภาพพิมพ์เดี่ยว ณ หอศิลป์ จามจุรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอศิลป์ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และหอศิลป์ 9 อาร์ต แกดเดอร์ จังหวัดเชียงราย ได้พบกับคุณกิตติก้อง ติดกวีวัฒน์ ซึ่งเปิดสตูดิโอ C.A.P. ขึ้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ได้ปรึกษาหารือเรื่องการสร้างผลงานภาพพิมพ์ร่องลึกของข้าพเจ้า คุณกิตติก้อง เคยเป็นลูกศิษย์ ของข้าพเจ้า จบการศึกษาภาพพิมพ์จากคณะวิจิตรศิลป์ และไปศึกษาต่อ ณ ประเทศออสเตรเลีย กับโปรเฟสเซอร์ ไมเคิล เคมสัน (Phof. Michel Kemson)

ที่นิวซีแลนด์ เมืองชิตนีย คุณกิตติก้องแนะนำให้ข้าพเจ้าลองใช้แผ่นพลาสติกบางนำมา แกะลายเส้น แยกแม่พิมพ์สีซี เช่นเดียวกับระบบออฟเซต (offset) หรือการแยกแม่พิมพ์สีที่เคยทำ ซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจมันที่ เนื่องจากวิธีการแยกสี แยกแม่พิมพ์ เทคนิคแม่พิมพ์ร่องลึก หนีได้ศึกษา จากโปรเฟสเซอร์ สตาณิสลาฟ เวด มัน (Phof. Stanislaw Welman) จากอคาเดมี ออฟ ไลน์อาร์ต (Academy of Fine Arts) คราคูฟ (Krakow) ประเทศโปแลนด์ ในปี พ.ศ. 2531 – 2532 มาแล้ว

มักมีผู้ถามกันว่าทำไมไม่ถ่ายภาพ หรือวาดเส้นเสียเลยจะง่ายกว่า การสร้างผลงาน ด้วยภาพ พิมพ์ร่องลึก หากเมื่อได้มาชมผลงานจริงรู้ว่าเทคนิควิธีการของภาพพิมพ์ร่องลึกจะให้ ความรู้สึกเรื่องพื้นผิว (Texture) เรื่อง น้ำหนัก (Tone) เรื่อง น้ำหนัก (Tone) และ เรื่อง เส้น (Line) ได้มากกว่า หากเป็นภาพถ่ายลักษณะพื้นผิวจะไม่ปรากฏ หากเป็นวาดเส้น ลักษณะของเส้นจะไม่ชัดเจน เช่นภาพ พิมพ์ร่องลึก สิ่งสำคัญอีกสองประการ คือ การกดค้ำจากซ้ายเป็นขวา ต้องการให้มันยยะทางสังคม ว่าทุกสิ่งในโลก ก่าดงกดค้ำจากซ้ายไปขวา หมายถึงก่าดงเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงจากหน้ามือเป็นหลังมือ และอีกประการหนึ่ง คือ สามารถพิมพ์เป็น addition ได้อีก นอกจากนี้แล้ว เทคนิคนี้ยังเป็นเทคนิคที่พัฒนาจากภาพพิมพ์ที่ปลอดภัย (Nepytotoxic Printmaking) ซึ่งสนใจต่อเนื่องจากงานวิจัยเรื่อง ความเป็นไปได้ในการแม่พิมพ์กัดกรด (Etching) โดยไม่เกิดมลพิษ (Nepytotoxic)

พบว่ากระแสไฟฟ้าจะสามารถกัดแผ่นแม่พิมพ์โลหะให้เป็นลวดลายแม่พิมพ์โดยจะเห็น ผลชัดเจนขึ้น หากใช้กวดังไฟฟ้าที่สูงและระยะเวลาในการกัดที่นานขึ้น เทคนิคการกัดแม่พิมพ์โลหะ โดยให้กระแสไฟฟ้าเป็น นวัตกรรมใหม่หมึกที่มีความเป็นไปได้ สามารถนำมาใช้เป็นทางเลือกในการกัดแม่พิมพ์โลหะแทนการใช้กรดในการกัด ตามกรรมวิธีดั้งเดิมได้ (บทความชื่อ งานวิจัย ความเป็นไป ได้ในการสร้างแม่พิมพ์กัดกรด (Etching) โดยไม่เกิด มลพิษ พงศ์เดช ชาญศร 2554)

สำหรับนักศึกษาศิลปะสาขาภาพพิมพ์และศิลปินภาพพิมพ์ จะตระหนักถึงบทบาทและคุณค่าของเทคนิคได้ชัดเจน เพราะต้องการธรรมชาติของภาพพิมพ์ซึ่งมีกระบวนการทางเทคนิคหลักอยู่ 4 กระบวนการ คือ รีลียฟ โพรเซส (Relief Process) อินทากลิโอ โพรเซส (Intaglio Process) และ เซริกกราฟฟี (Serigraphy) เทคนิคแต่ละกระบวนการแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวได้ว่าแต่ละกระบวนการมีคุณลักษณะพิเศษ ที่สามารถสร้างสุนทรียภาพพิเศษเฉพาะตัว แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีข้อจำกัดในตัวเอง เปรียบเสมือนแต่ละกระบวนการคือ “เครื่องมือเฉพาะ” ที่คนใช้เครื่องมือนี้ต้องเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาและรูปแบบของผลงาน (อิทธิพล ตั้งโฉลก, จิตรกรรมชั้นสูง มิถุนายน 2550, หน้า 179)

แผ่นพลาสติกแทนแผ่นโลหะ (แม่พิมพ์ Non toxic)

เมื่อปี พ.ศ. 2548 มีโอกาสเดินทางไปแสดงผลงานเดี่ยว ณ วิทยาลัยอคาเดมิ ออฟไฟน์อาร์ต (Royal academy of Fine arts) ณ เมืองสต็อกโฮล์ม (Stochome) ประเทศสวีเดน ได้สร้างผลงาน ภาพพิมพ์ในสตูดิโอของสถาบันศิลปะแห่งนี้ พบว่า ศิลปินท่านหนึ่งทำแผ่นพลาสติกชนิดหนาและ (Engiaining) ด้วยเครื่องมือสว่านให้เกิดร่องรอยขึ้นบนแผ่นพลาสติก แทนที่จะใช้แผ่นสังกะสี ไฟฟ้า แผ่นสังกะสีดังที่เคยใช้กันมา เมื่อแกะมาจนพอใจแล้ว นำแผ่นพลาสติกนั้นไปอีกหมึก แล้วเช็ดออก ร่องรอยก็จะเก็บหมึกในร่องเส้น แล้วนำไปพิมพ์เช่นเดียวกับการพิมพ์โลหะ ผลงานที่พิมพ์ออกมา ตามที่สร้างร่องรอยได้ สูงตงามมาก

ต่อมาได้พบกับคุณกิตติก้อง ติลลวณเฑาะพิน ซึ่งเคยเป็นลูกศิษย์ ที่คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จบการศึกษาระดับปริญญาโท จาก N.S.W. เมืองซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย ได้แนะนำให้ลองใช้แผ่นพลาสติกชนิดบาง เนื้อนิ่ม จึงนำมาลองแกะลายเส้นด้วยเข็มจาร (Needle) พบว่าง่ายกว่าแผ่นพลาสติกอย่างหนา (ภาพประกอบแผ่นพลาสติกบาง) วิธีการไม่ยุ่งยาก คล้าย กับการวาดเส้นเมื่อพิมพ์ลงบนกระดาษ ลวดลายเส้นจะใช้น้ำหนักและพินฉิวได้ดี ที่สำคัญสามารถ มองผ่านเห็นแบบร่างบนกระดาษได้อย่างชัดเจน จึงง่ายแก่การขูดขีดลายเส้นและนำหมึก (ภาพประกอบกระดาษร่าง แล้ววางทับด้วยแผ่นพลาสติกใส) และตัวอย่างผลงานที่พิมพ์

ต่อจากนั้นได้ทำงานวิจัยเรื่อง “ความเป็นไปได้ในการสร้างแม่พิมพ์กัดกรุด (Etching) โดย ไม่เกิดมลพิษ (Nontoxic) The Possibility of Creating Nontoxic Etching โดยได้รับทุนวิจัย จาก มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2552 เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างแม่พิมพ์กัด กรุดโดยไม่เกิดมลพิษ ทำการศึกษาเทคนิคการกัดกรุดแม่พิมพ์โลหะด้วยกระแสไฟฟ้า (Electric etch) โดยสร้างอุปกรณ์ต้นแบบ ในการกัดแม่พิมพ์โลหะด้วยกระแสไฟฟ้าจากเครื่องมือที่หาซื้อได้ ในประเทศ และเปรียบเทียบวิธีการ ระยะเวลา และผลการกัดด้วยกระแสไฟฟ้า เมื่อพิมพ์ในแบบพิมพ์ตามเทคนิคต่างๆ ผลการทดลองทำให้ทราบว่า ความเป็นไปได้ ในการใช้กระแสไฟฟ้าในการกัดแม่พิมพ์โลหะ และเป็นวิธีการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ราคาแพง และสามารถใช้อุปกรณ์ที่หาซื้อได้ในประเทศ โดยได้ทดลองใช้กระแสไฟฟ้ากัดแม่พิมพ์โลหะที่มีลายเส้น (Hand Ground) และลายนูน (Relief)

2.3 ผลงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2536 ข้าพเจ้าได้จัดนิทรรศการศิลปกรรมเดี่ยวขึ้น ณ หอศิลป์ Art Forum, กรุงเทพฯ ด้วย ผลงานวาดเส้นชุดหุ่นขี้ก (PUPPETS) จำนวน 35 ชิ้น งานศิลปะภาพพิมพ์ และวาดภาพพิมพ์ และวาดเส้นชุดนี้ เป็นความรูสึกต่อเนื่องจากภาพพิมพ์และแม่พิมพ์โลหะ ชื่อ “THE HORSES WITH NO NAMES” ซึ่งทำขึ้น ขณะศึกษาอยู่ ณ ACADEMY OF FINE ART เมือง ARAKOW ประเทศโปแลนด์ ผลงานเป็นรูปม้านอน ตายกับพิน แสดงออกถึงความรูสึก เหงา ความตาย และวิญญาน ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากบรรยากาศของหอพักที่เคยเป็นสถานที่ประหารชาวปวย บรรยากาศของค่ายกักกันที่เอาชวิท (AUSEHWITA) และความรู้สึกที่ห่างไกลจากบ้าน

งานศิลปะชุด “หุ่นซึก” ต้องการสะท้อนให้เห็นในเรื่องของชีวิต ความมีกิเลส ตัณหา ความสับสนวุ่นวายของคน คำว่า “หุ่น” แทนความหมายของตัวตน คำว่า “ซึก” แทนความหมายของการมีชีวิต หรือ “กรรม” รูปแบบของผลงานชุดนี้แตกต่างออกไปจากเดิม ซึ่งอิงความเหมือนจริงเป็น Expression มากขึ้น

มณฑิธร บุญมา กล่าวถึงงานชุด “หุ่นซึก” ว่า พงศ์เดช ไชยบุตร ศิลปินภาพพิมพ์แม่พิมพ์โลหะที่มีชื่อเสียงของชุดนี้ของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะภาพพิมพ์ไทย ด้วยแบบอย่างของการสร้างผลงานภาพพิมพ์โลหะ (Intaglio) โดยการใช้อุปกรณ์ของช่างแกะ และเครื่องพิมพ์ เป็นสื่อสร้างผลงานในแนวเรื่อง “หุ่นนิ่ง” และโดยการใช้อุปกรณ์แสดงค่าน้ำหนักที่ประสานกลมกลืนของแสงและเงา กระตุ้นเร้าอารมณ์ความรู้สึกที่ระคนกันของความสงบเหงา เศร้า และความหมายของกาลเวลาในคราวเดียวกัน และเป็นการแสดงออกที่มีรูปแบบเฉพาะตัวของเขาเองที่สะท้อนจินตภาพของชีวิตความเป็นอยู่ของคนอย่างไทยด้วย พงศ์เดช อาศัยเนื้อหาของ “หุ่นนิ่ง” จากประวัติศิลปะของต่างๆ มาเป็นสื่อกระตุ้นเร้า จินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกของเขา ภาพผลงาน “หุ่นซึกกรุ๊ปมา” ที่เขาทำขึ้นในปี 2531 นอกจากจะให้อารมณ์ความรู้สึกเศร้า เหงา และแสดงเนื้อหาของเวลาแล้ว ยังกระตุ้น ความรู้สึกของการสูญเสียของชีวิตและการมีอยู่ของชีวิตด้วย

กระบวนการสร้างผลงานภาพพิมพ์ เป็นแบบอย่างของการสร้างผลงานศิลปะที่ค่อนข้างมีระดับขั้นตอนเป็นระบบที่ต่อเนื่องกัน นับตั้งแต่การสร้างภาพร่างจนถึงการสร้างแม่พิมพ์ และจนกระทั่งการพิมพ์ภาพเพื่อให้ภาพชิ้นงานเป็นแบบอย่างทางศิลปะที่ผ่านกระบวนการทางเทคนิค ที่ซับซ้อน และมีคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัวเอง ซึ่งพงศ์เดชได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ชำนาญการทางด้านการสร้างผลงานภาพพิมพ์โลหะ จนสามารถสร้างผลงานภาพพิมพ์ที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว และในผลงานภาพวาดเส้นชุด “หุ่นซึก” ที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2536

นี่ก็เช่นกัน ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถ ความเข้าใจในเทคนิคและวัสดุในการสร้างภาพวาดเส้นด้วยเครื่อง และสีที่ผสมของเขาได้อย่างดี “เส้น” คือสาระที่สำคัญที่สุดของผลงานวาดเส้นของเขา โดยทำหน้าที่เป็นสื่อแทนความรู้สึกความคิดของเขามีต่อ “ความเป็นคน” ของมนุษย์ในสภาวะของความสับสนวุ่นวายของชีวิต ของผู้คนในปัจจุบัน

พงศ์เดช วาดรูป “หุ่นซึก” ด้วยการใช้สีเทียน ขีดเส้น เครื่องหมาย ด้วยการลากเส้นที่เด็ดขาด ชัดเจน และทันทีทันใด สร้างรูปลักษณะของหุ่นเด็ก ผู้หญิง คนชรา ซึ่งไม่แสดงรายละเอียดของรูปทรงมากนัก ศิลปินใช้เส้นที่มีน้ำหนักและขนาดใหญ่-เล็ก แตกต่างกันไป สร้างค่าน้ำหนักอ่อนแก่ ด้วยการทับซ้อนของเส้น ดูเหมือนว่าเขาไม่พะวงต่อโครงสร้างและองค์ประกอบของภาพมากนัก เขาได้ให้ความสำคัญต่อการถ่ายทอดด้วยความรู้สึกที่เป็นอย่างตรงไปตรงมาชัดเจน รูปรอยของเส้นที่ถูกขีดเขียนพาดผ่านอย่างรุนแรงและรวดเร็ว จากตอนบนสู่ตอนล่างของรูปภาพ

มา ก ร ร ึ่ง นั ก ลี ก ษ ณะ ของเส้นจากการลากโครงสร้างของใบหน้า ปาก มือ ของหุ่นซึก มาขีดเขียนทับซ้อนกันไปมาอย่างอิสระ จนมีลักษณะเกือบเป็นนามธรรม ได้กระตุ้นเร้าถึงอารมณ์ ความรู้สึกที่ยิ่งใหญ่ สับสนของรูปทรงและเนื้อหา ที่ศิลปินมุ่งจะถ่ายทอดได้อย่างดียิ่ง

แบบอย่างของการสร้างผลงานชุดวาดเส้น “หุ่นซึก” ของพงศ์เดช ไชยบุตร แตกต่าง อย่างสิ้นเชิง จากรูปแบบที่เป็นลักษณะเหมือนจริงและแฝงความรู้สึกที่สงบนิ่ง เหงา เศร้า ในผลงานภาพพิมพ์โลหะมาสู่การแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา ค่อนข้างรุนแรงและชัดเจน เขาไม่ได้สร้างผลงานวาดเส้นตามแบบอย่างของคุณสมบัติและลักษณะ ภาพพิมพ์โลหะ เพราะแบบอย่างของการสร้างผลงานศิลปะเทคนิคหนึ่งมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับอารมณ์ความรู้สึกของศิลปินต่อเทคนิควิธีการสร้างที่แตกต่างกันนั่นเอง ผลงานภาพพิมพ์ที่ปรากฏมีคุณค่าที่เป็นอย่างเฉพาะของ ตัวเองเช่นเดียวกับผลงานวาดเส้น ที่มีแบบอย่างและธรรมชาติของการสร้างงานพิเศษเฉพาะตัว เช่นกัน (พงศ์เดช ไชยบุตร, สุจิตร์หุ่นซึก, 2536)

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการศึกษา

3.1 ทฤษฎีสัมมติฐาน และ / หรือกรอบแนวความคิดของการวิจัย

ในการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ครั้งนี้มีสัมมติฐานจากปัญหาเปลี่ยนแปลงสังคมไทยที่มีบริบททางกระแสสังคมโลกมาเข้ามาเป็นเงื่อนไขทำให้เกิดการความสนใจต่อความรู้สึกของความเป็นคนเพิ่มมากขึ้นกว่าอดีตที่ผ่านมา คำว่า “ทางเหน็ด” หรือ “Where are we going?” เข้ามามีผลต่อการตัดสินใจในบางสิ่งบางเปรียบเหมือนทางสองแพร่งในความรู้สึก อันเป็นเหตุที่ทำให้คนในสังคมเกิดการแสดงออกซึ่งมีความรู้สึกไม่เป็นธรรมชาติ แข็งขืนต่อกฎระเบียบ ประเพณีและจารีตทางสังคม หรือการพยายามที่ขัดเบียดสังคมให้เกิดศีลธรรมอันดีในรูปแบบใหม่ ๆ รวมไปถึงการพยายามฟื้นฟูธรรมชาติทั้ง ๆ ที่ตนเองไม่สามารถควบคุมได้ แนวความคิดดังกล่าวเป็นสัมมติฐานของการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ในเรื่องราวเรื่อง “ทางเหน็ด” หรือ “Where are we going?”

3.2 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “ทางเหน็ด” เริ่มต้นด้วยการเก็บข้อมูลเอกสาร โดยการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลห้องสมุด ในสถาบันการศึกษาและองค์กรระหว่างประเทศที่เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางสังคมและความเปลี่ยนแปลงของโลก จากนั้นทำภาพร่างและแบบจำลอง โดยการสร้างภาพเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้ในชุดเรื่อง “ทางเหน็ด” หรือ “Where are we going?” และทดลองวัสดุและสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ด้วยเทคนิคการ Engraving จำนวน 50 ชิ้นงาน เมื่อจัดทำผลงานเสร็จแล้วนำผลงานทั้งหมดไปจัดแสดงผลงาน ณ หอศิลป์ในกรุงเทพมหานคร ระยะเวลา 30 วัน

บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “ทางเหน็ด” เริ่มต้นด้วยการเก็บข้อมูลเอกสาร โดยการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลห้องสมุด ในสถาบันการศึกษาและองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมและความเปลี่ยนแปลงของโลก จากนั้นทำภาพร่างและแบบจำลอง โดยการสร้างภาพเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้ในชุดเรื่อง “ทางเหน็ด” หรือ “Where are we going?” และทดลองวัสดุและสร้างสรรคภาพพิมพ์ด้วยเทคนิคการ Engraving จำนวน 50 ชิ้นงาน เมื่อจัดทำผลงานเสร็จแล้วนำผลงานทั้งหมดไปจัดแสดงผลงาน ณ หอศิลป์ในกรุงเทพมหานคร ระยะเวลา 30 วัน

ตอนที่ 4.1 ศึกษาปัญหาความเปลี่ยนแปลงทางทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และปัญหา ทางด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในกระแสโลก เพื่อนำมาเนื่อทามาใช้ในการสร้างสรรค์งานภาพพิมพ์

เมื่อสังคมผันแปรกับสิ่งที่ควรเป็นหรือไม่เป็น

สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องมีการยอมรับเสมอไป เพราะบางอย่างอาจจะได้รับการยอมรับบางส่วน หรือไม่ยอมรับบางส่วน หรือบางอย่างอาจจะไม่ได้รับการยอมรับเลย แต่ในขณะนั้น หลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้น ดับสิ้นสูญวาย คุณค่าของสังคมเปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่เคยคิดว่าไม่ดี กลับกลายเป็นดี ๆ หรือนาน ๆ ไปกลับคิดว่าดี สิ่งที่ดีคิดว่าดี กลับกลายเป็นไม่ดี ๆ หรือนาน ๆ ไปกลับคิดว่าดี เป็นเรื่องเช่นนี้ เราต้องยอมรับว่า สังคมไม่อาจจะสนองต่อความต้องการของทุกคนได้ ตลอดจนไม่อาจจะให้ทุกคนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทุกอย่างที่วางไว้ได้ เพราะบุคคลอาจจะกระทำการฝ่าฝืนเพราะมีเหตุซุกจุก ให้กระทำไป เช่น อยากสนุก อยากเห็นเลือด อยากตึง อยากรวน ฯลฯ ซึ่งในเรื่องพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการเสียระเบียบในสังคมนี้ มีนักสังคมวิทยาได้พยายามตั้งทฤษฎีขึ้นมาอธิบายหลายทฤษฎี ทฤษฎีของ Merton ว่าด้วยประเภทต่าง ๆ ของพฤติกรรมเบี่ยงเบน

1. ทฤษฎีไร้ระเบียบ (Anomie) ของ Merton

Merton ได้กล่าวถึงโครงสร้างของสังคมบางอย่าง ที่ก่อให้เกิดความกดดันและขัดแย้งต่อ บุคคลในกลุ่ม จนทำให้พฤติกรรมไม่เป็นไปตามกฎของสังคม ซึ่งเป็นผลให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ ในสังคม โดยมีตัวแปรผัน (Variables) 2 อย่าง คือ

1.1 จุดมุ่งหมายปลายทางทางวัฒนธรรม (Cultural goals) ที่สังคมในขณะนั้นยึดมั่นและ นำไปปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน ปัจจุบันเป็นค่านิยมแบบบริโภคนิยม แข่งขันกันร่ำรวย มีหน้ามีตา

1.2 วิธีการต่าง ๆ ที่สังคมได้กำหนดไว้ให้บุคคลปฏิบัติตาม (institutionalized means) เป็นการจำกัดเสรีภาพให้อยู่ในขอบเขต หรือห้ามการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการ ปฏิบัติตามคุณธรรมต่าง ๆ ที่สังคมต้องการหรือยอมรับ เช่น มีระเบียบวินัย เคารพผู้ อาวุโส ซื่อสัตย์

ที่มาของการจัดช่วงชั้นทางสังคม

1. ระบบวรรณะ (Caste system)

การแบ่งชั้นวรรณะมีการพัฒนาการมานาน โดยใช้เวลาเป็นศตวรรษ ๆ ก่อนที่จะเป็นรูป แบบที่สมบูรณ์อย่างที่เราเห็น

จากการศึกษาประวัติศาสตร์จะเห็นได้ว่าคามมหาสมุทรอินเดียเป็นแผ่นดินที่กว้างใหญ่ มี หน่วยการปกครองต่าง ๆ มีประชากรมากมายที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน โดยมีเชื้อชาติ ใหญ่ ๆ อยู่ 3 เชื้อชาติ คือ คอคเคซอยด์ มองโกลอยด์ และนิกรอยด์

ต่อมาเมื่อชาวอินโดอารยันบุกรุกเข้ามาในอินเดีย สมัยต่าง ๆ มีการแบ่งคนในสังคมออกเป็น 3 ชั้น คือ นักรบ นักบวช และสามัญชน นำไปสู่ระบบวรรณะ คือ การกีดกันระหว่างพวกอินโดอารยันที่เรียกว่าทาส ซึ่งได้แก่ พวกทราวิเดียน ที่เป็นชาวพื้นเมือง ซึ่งอารยันรังเกียจรูปร่าง หน้าตาตลอดจนผิวพรรณ โดยแบ่งเป็น 4 วรรณะ

1. กษัตริย์ เป็นชนชั้นนักรบ ได้แก่ ชนชั้นสูง
2. พราหมณ์ เป็นชนชั้นนักบวช ผู้ประกอบพิธี
3. ไวศย (แพศย์) เป็นชนชั้นกสิกร ซึ่งเป็นสามัญชน
4. ศูทร คือ ทาส หรือผู้มีสายเลือดอารยันผสมกับทาส

ส่วนวรรณะพิเศษอีกวรรณะหนึ่งคือ จัณฑาล คือ คนที่เกิดจากการผสมระหว่างคนที่มี ฐานะต่างวรรณะกัน ถือเป็นมอกรวรรณะ ซึ่งเป็นพวกที่ต่ำที่สุด สุภัตรา สุถภาพ, สังคมวิทยา พ.ศ. 2534 , หน้า 110

2. ฐานันดรศักดิ์ (Estate system)

เป็นระบบแพร่หลายในยุโรป ที่เรียกว่าระบบ เจ้าขุนมูลนาย หรือศักดินา (Feudal) ใน ยุโรปสมัยกลาง ที่ขุนนาง (lord) ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินมีอำนาจในการปกครอง และมีสิทธิพิเศษเหนือกว่าผู้อื่น โดยทำหน้าที่ปกครองมริวารและผู้ใช้แรงงานในที่ดิน (serf) ซึ่งเป็นชนชั้นที่ต่ำที่สุด

3. แบ่งตามชนชั้น (Class system)

เป็นระบบที่มีจะแบ่งโดยอาศัยกฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจ เป็นเครื่องวัดมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งในเรื่องการแบ่งชนชั้นนี้มีทฤษฎีมากมาย เพราะเป็นระบบที่เกิดขึ้นในสังคมอุตสาหกรรมสมัยใหม่

คำว่าชนชั้นนี้ Max Weber อธิบายความว่า หมายถึง กลุ่มชนใดกลุ่มหนึ่งซึ่งมีอำนาจ ควบคุมปัจจัยในการบริโภค แหล่งผลิตทรัพย์สิน เครื่องใช้ในการครองชีพ

ความคิดของ W.Lloyd Warner ศึกษาชนชั้นโดยให้ทฤษฎีสถานภาพที่มีชื่อเสียง (Status Reputation) เขาย้ำเรื่องสถานภาพมากกว่าชั้นทางเศรษฐกิจ สถานภาพของบุคคลขึ้นอยู่กับกรรมสิทธิ์ชื่อเสียงในสังคม

การกำหนดชนชั้นกับกฎเกณฑ์ต่อไปนี้ คือ รายได้ ชนิดของรายได้ การศึกษา อาชีพ ที่อยู่และเพื่อนฝูง ตลอดจนสมาชิกในสังคม ได้แสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นควรจะอยู่ในระดับหรือชั้นใด Warner ศึกษาในเมืองแยงกี้ (Yankee) และเมืองอื่น ๆ พบว่ามีชั้นอยู่ประมาณ 6 ชั้น คือ

1. ชนชั้นสูงระดับสูง (Yankee-Upper Class)
2. ชนชั้นสูงระดับต่ำ (Lower- Upper Class)
3. ชนชั้นกลางระดับสูง (Upper-Middle Class)
4. ชนชั้นกลางระดับต่ำ (Lower- Middle Class)
5. ชนชั้นต่ำระดับสูง (Upper -Lower Class)
6. ชนชั้นต่ำระดับต่ำ (Lower- Lower Class)

ซึ่งความเหลื่อมล้ำของชั้นวรรณะ ฐานันดรศักดิ์ และชนชั้นในปัจจุบัน มีความแตกต่างและมีช่องว่างระหว่างระดับมากขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญที่สุดของสังคมโลก และมีคำถามเกิดขึ้นมากมายว่าทำไมเกิดเป็นมนุษย์เช่นกันจึงแตกต่างกันราวฟ้ากับดิน หรือราวสวรรค์กับนรกเลยทีเดียว เกิดปัญหาทางจริยธรรมขึ้นอย่างสูง เนื่องจากการแบ่งซึ่งทรัพยากรที่มีจำกัดในโลกนี้

ความคิดแบบตะวันตกที่ว่าด้วย “สวรรค์หาย” (paradise lost) “สวรรค์ที่กู้คืนกลับมาได้” (paradise regained) อาจจะมีรากฐานในทางศาสนา แต่นักปรัชญา นักคิด และนักวิชาการยุคใหม่คงจะมิได้ฝากความหวังไว้กับอำนาจศักดิ์ของพระมหากษัตริย์ แต่ถ้ายึดถืออีกต่อไป ในบางครั้ง มนุษย์นิยมของโลกตะวันตกยุคใหม่ เป็นโลกแห่งความมืดมนที่มืดมนให้หันหลังให้กับพระเจ้าผู้สร้างไปเสียแล้ว

ตั้งเช่นในงานอัลแบร์ต กามัส (Albert Camus : 1913-1960) ซึ่งได้รับความนิยมชมชอบสูงมากในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 การสนองตอบการทำลายของประวัติศาสตร์จึงจำต้องเรียกร้องความแข็งแกร่งทางใจและจิตวิญญาณของมนุษย์เอง และคนที่กำลังเผชิญความจริงเท่านั้น จึงจะอยู่ในฐานะที่จะพาตัวขึ้นสู่ระดับ “การฟื้นตัวทางจริยธรรม” ได้เจตนาภาควิชาศิลปะสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2546 หน้า 198

ทุกสังคมมีปัญหาในการเห็นคุณค่า “ความดี”

สังคมปัจจุบัน มีปัญหา เรื่องจุดมุ่งหมายปลายทางหรือเป้าหมายกับวิธีการที่สังคมกำหนดเพราะทั้ง 2 อย่าง เป็นเรื่องที่มีมนุษย์กำหนดขึ้นมา เช่น ถ้าตั้งเป้าหมายไว้ว่า จะชนะการแข่งขัน ฟุตบอลให้ได้ (มิใช่ก้าวร้าวชนะตามเกมกีฬา) วิธีการอาจจะเป็นไปโดยมิชอบ เช่น กระแทกคู่ต่อสู้ ชก ใช้ศอก เข่า ฯลฯ หรือถ้าเป็นมวยปล้ำก็ใช้วิธีการดักปรักให้คู่ต่อสู้หมดแรง จากสภาพดังกล่าวความตึงเครียดเกิดจากการต้องการจะชนะให้ได้ ทั้ง ๆ ที่ผู้เล่นรู้อยู่ดีว่ามีกฎเกณฑ์ที่จะต้องปฏิบัติ แต่ไม่ทำเพราะอยากชนะ การตั้งเป้าหมายเพื่อความดีเร็วในทางที่ไม่ถูกต้อง อาจจะทำให้เกิดการเสื่อมเสีย ทางศีลธรรม)

แต่ตรงกันข้าม สังคมปัจจุบันกลับไม่รู้จัก หรือละเลยต่อการผลิตศีลธรรม การผลิตกฎเกณฑ์หรือกฎหมาย คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ของตนที่จะได้รับ เช่น หากได้การตอบแทนก็ยอมผลิตกฎเกณฑ์หากได้เงินทองก็ยอมผลิตกฎหมาย หรือแม้แต่ศีลธรรม แม้แต่ละครที่เรียกว่าน้ำเน่า ก็ยังมีผู้ชม มากมาย ชื่นชมกันจนแทรกซึมเข้าไปอยู่ในอุปนิสัย เห็นกันจนชินเป็นเรื่องปกติ อิจฉา ริษยา แก่งแย่ง หึงหวง ตบตี หรือวางแผนฆ่าคนอื่น แบบดเมด ทำเลวได้อย่างที่ไม่น่าจะมีในสังคม กล่าวกันว่า ละครดราม่าตอนตัว นั้นมีจุดมุ่งหมายจะเปลี่ยนเสีย เพราะมันมากเกินไปกว่าความเป็นมนุษย์ที่จะ ทำกัน อย่างไรก็ตามอาจมองได้ว่า ละครดังกล่าวกำลังสะท้อนสังคมปัจจุบัน หากเป็นเช่นนั้น ก็น่าปวดหัวที่สุด เพราะมนุษย์หลุดจากสิ่งที่ยังขังใจ ขาดศีลธรรม แล้วโลกจะอยู่อย่างไร ท่าน พุทธทาสกล่าวว่า “โลกนี้มีแต่คนบ้า เพราะจิตใจไม่รู้จักโลก” เราจะมองดูโลกที่วุ่น ซึ่งก็มีแต่ คนบ้า มองดูโลก ข้างนอกก็แต่คนบ้า และเราจะลองพิจารณากันว่า ทำไมจึงเรียกว่าโลก? แล้ว ทำไมจึงเป็นบ้า? และท่านหาทางแก้ไขให้กับโลกด้วยธรรมะของพระพุทธเจ้าดังนี้

โลกนี้มี	แต่คนบ้า	ไม่น่าอยู่
จอมองดู	ที่คิด	มีข้อจำกัด
คือ “ตัวกู”	ที่เกิดอยู่	เป็นประจำ
จงกระทำ	อย่าให้เกิด	ประเสริฐแค้น
อย่ามีด้อยให้	อารมณ์ใด	เข้ามาปรุง
เป็นจิตผู้	รุ่มรวย	หลายกรรมผล
“ว่างตัวกู”	จิตก็อยู่	เหมือนโลกแท้
“ว่างกู” แน่	ก็หยุดบ้า	น่าใจหาย

(พุทธทาสภิกขุ, โลกนี้มีแต่คนบ้า, หน้า 26)

โลกส่วนตัว ไม่เกี่ยวข้องกับสังคม ไม่รับผิดชอบใดๆ กับใครๆ

ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี เข้ามาสัมผัสบทบาทในสังคม โลกออนไลน์ (Online) มีทุกสิ่งอยู่บนหน้าจอ สมาร์ทโฟน (Smart phone) เครื่องเดียว ทุกสิ่งทุกอย่างก็อยู่ในมือหยิบใช้ได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง ดูหนัง ฟังเพลง ข่าวสาร การโต้ตอบ เล่นเกม ฯลฯ

หนังสือ สุขภาพจิต (Mental Health) ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ ศิริปัญญา
 มีกรณีของพ่อ แม่ ลูก ดังนี้
 พ่อกับแม่ขอให้หมอรับลูกชาย 14 ปี ไว้ในโรงพยาบาล เพราะพยายามหนีออกจากบ้านและก้าวร้าวกับพ่อ
 แม่มาก แต่เด็กไม่ยอมอยู่โรงพยาบาล พ่อมีหน้าเศร้าทำทางกังวล แม่เอาแต่ร้องไห้ ส่วนลูกนั่งกอดอก สายตาที่มอง
 ลูกพ่อแม่ด้วยความเคียดแค้นซึ่งซึ่ง

หมอ : คุณเป็นห่วงลูกเรื่องอะไรคะ
 พ่อ : เขาไม่ยอมกลับบ้าน จะไปเที่ยวกับเพื่อนกลับตีสี่ตีห้าทุกคืนพอห้าจะหนีออกจากบ้าน
 หมอ : แล้วคุณทำอย่างไร
 พ่อ : เขามองว่าไม่ยอมอยู่บ้าน ไม่อยากเจอพ่อแม่ ขอให้เข้าคอนโด ผมเคยไปเข้าให้
 หมอ : อ้าว ทำไมต้องเข้าให้ละ
 พ่อ : ก็เขามองว่า ถ้าไม่เข้าให้ เขาจะหนีไป ไม่กลับมาอีก
 หมอ : พ่อไปอยู่คอนโดแล้วดีขึ้นไหม
 พ่อ : ไม่เคย ยังไม่เที่ยวทุกคืน ไม่เรียน อาทิตย์ที่แล้วผมไปที่คอนโด เห็นมีผู้หญิงผู้ชาย
 นอนก่ายกันเต็มไปหมด ผมตกใจแน่
 หมอ : ลูกเข้าเสพติดหรือเปล่าคะ
 พ่อ : ไม่รู้ครับ ผมอยากให้หมอบริบไว้ จะได้ตรวจเรื่องยาด้วย
 ลูก : ไม่เอา ไม่อยู่ จะกลับบ้าน
 พ่อ : อยู่หน่อยเถอะลูก หมดจะเตรีงษา จะได้ไปเรียนหนังสือ
 ลูก : ไม่อยู่ ูกจะกลับบ้าน
 พ่อ : ขอหัวละลูก จะฆ่าพ่อให้ตายก็ยอม ขอเพียงแต่ให้ลูกอยู่โรงพยาบาล
 โดยไม่มีใครคาดคิด เด็กลุกขึ้นยืน และยื่นมือไปตบพ่อ

ผลงานที่นำมาจัดแสดงยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของสังคมในปัจจุบัน อาทิ อุปกรณ์ สื่อสาร เช่น
 โทรศัพท์มือถือ ซึ่งได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่น ในสายตาของวัยรุ่น
 โทรศัพท์มือถือมิได้มีฐานะเพียงเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ในการสนทนาระหว่างกันและกัน แต่เป็นเครื่องมือแสดงสถานะ
 ทางสังคมที่สร้างความภูมิใจและความโก้ให้แก่ตัวเอง ภาพ คั่นชั้นที่เราพบเห็นอยู่บ่อย ๆ คือพวกเขาจะก้มหน้าก้ม
 ตา พิมพ์ พิมพ์ แล้วก็พิมพ์ อยู่นอกหน้าจอมือถือตลอดเวลา วัยรุ่นจำนวนไม่น้อยใช้เวลาในแต่ละวันสาละวนอยู่กับ
 โทรศัพท์มือถือมากกว่าที่ จะใช้เวลากับพ่อแม่ญาติพี่น้องด้วยซ้ำ ทั้งการใช้พูดคุยกับเพื่อนกับแฟน เล่นเกม ฟัง
 เพลง ถ่ายรูป หรือสนทนาออนไลน์

วัยรุ่นในฐานะผู้กระทำการทางวัฒนธรรมอันหลากหลาย

งานศึกษาวิจัยรุ่นใหม่ปัจจุบันมองวัยรุ่นในฐานะที่เป็นผู้กระทำการทางวัฒนธรรม มากกว่าที่ จะเป็นผู้รับเอา
 วัฒนธรรมมาจากผู้ใหญ่อย่างง่าย นอกจากนั้นแล้ววัยรุ่นเองก็ไม่สังกัดตนเองกับวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่เปลี่ยนแปลง ในทางตรงกันข้าม ความเป็นวัยรุ่นมักหมายถึงการย้ายจากวัฒนธรรมหนึ่งไปอีก
 วัฒนธรรมหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ อย่างไม่รู้ตัว ก็ได้หมายความว่าวัฒนธรรมวัยรุ่นจะผสมปนเป่เปลี่ยนแปลงกันไปมา

โดยรู้ความหมาย หากแต่เป็นการเลือกทางวัฒนธรรมที่วางอยู่บนคุณค่า ความหมาย การปฏิบัติ และสัติย์ของวัยรุ่น
เอง ที่ไม่จำเป็น ต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (social change) (จิตวิทยา วัฒนธรรม, สังคมวิทยา, 2527 หน้า 56)

การเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความแตกต่างซึ่งเกิดขึ้นระหว่างเวลาหนึ่งกับอีกเวลาหนึ่งนอกจากนั้นยังหมายถึง
ความแตกต่างที่เกิดขึ้นในทางวัฒนธรรมและนามธรรม จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในนามธรรมนั้นเป็นผลต่อ
เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงจึงมีความหมายครอบคลุมทั้งเวลา นามธรรม และวัฒน
ธรรม

เวลา (time) เป็นนามสมมติที่คนได้สร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นบรรทัดฐานแสดงความต้องการกันไปกับ
ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ขณะนี้เรายอมรับกันว่าวันหนึ่งมี 24 ชั่วโมง ซึ่งแต่เดิมไทยเราใช้เป็นเช้า สาย ป่าย
ค่ำ เป็นต้น เวลาเป็นสาระสำคัญในทางสังคม และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะอธิบายความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
เราอาจกล่าวได้ว่า เวลาามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์สังคมอย่างน้อยใน 2 ลักษณะดังนี้

1. เวลาในฐานะที่เป็นทรัพยากร
2. เวลาในฐานะที่มีความหมายในสังคม (จิตวิทยา วัฒนธรรม, สังคมวิทยา, 2527 หน้า 57)

จากการศึกษาและวิจัยก็ได้พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้นกับโครงสร้างของชน และวรรณะในแต่ละ
สังคมด้วย วรรณะและชนนี้มีผลกระทบต่อความถี่ของการเคลื่อนไหวของ บุคคลไปสู่ชั้นสูงหรือต่ำลง เช่น ในระบบ
สังคมเปิด บุคคลที่มีความรู้ความสามารถก็อาจจะเลื่อน ให้สูงขึ้นได้ง่าย นักสังคมวิทยาจึงสนใจที่จะศึกษาการเปลี่ยน
ชั้นทางสังคมไม่ว่าจะเป็นไปในทางสูงขึ้นหรือต่ำลง รวมทั้งช่วง (พิสัย) ของการเปลี่ยนชั้นว่า สามารถเปลี่ยนชั้นได้
มากน้อยแค่ไหน เพียงไร เช่นในบางสังคมอาจจะเปลี่ยนจากชั้นที่ต่ำที่สุดไปสู่ชั้นที่สูงที่สุด บางสังคมก็ไม่อาจจะทำ
ได้ การเลื่อนชั้นเป็นช่วงสั้น (เปลี่ยนแปลงเล็กน้อย) ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงชั้นทางสังคม หรือการประกอบอาชีพ
บางอาชีพ (เช่น การรับราชการทหาร) หรือการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือการ เข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มใดที่มี
ส่วนช่วยให้บุคคลสามารถเลื่อนชั้นทางสังคมให้สูงขึ้นได้หรือไม่ (สุพิศรา สุภาพ, สังคมวิทยา, พ.ศ. 2534, หน้า 13)

สังคมถือว่าเวลาเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงที่ตนต้องการจะเป็น เราจะพบว่าในสังคมนี้ทุกคนต้องการ
ทำงานแข่งกับเวลา และพยายามใช้เวลาให้เป็นประโยชน์แก่ตนมากที่สุด

สังคมที่ถือว่าเวลาคือสภาพที่กำลังเป็นอยู่ ในสังคมนี้ ทุกคนสนใจแต่เฉพาะในปัจจุบันและ
ไม่มีคำนึงถึงอนาคต

เวลาในฐานะที่มีความหมายในทางสังคม (time as social meaning) ตัวอย่างที่เห็นชัดก็คือ การที่คน
หนึ่งเกิดมา เมื่อเวลาผ่านไปตอน ๆ นั้นก็กลายเป็นคนแก่หรือผู้ใหญ่มากขึ้น ซึ่งแต่ละ
สภาพการณ์นั้นมีความหมายในทางสังคมเสมอ ทั้งนี้เพราะความคิดเห็นต่อของสิ่งหนึ่งย่อมไม่เหมือนกับความคิดเห็น
ต่อของสิ่งเดียวกันนั้นแต่ในอีกเวลาหนึ่ง จึงปรากฏให้เห็นว่าในช่วงเวลาหนึ่งสังคมมองว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอัน
ควรไม่เหมาะสม แต่ในปัจจุบันการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดาของวัยรุ่น แม้เขาจะไม่มีความรักต่อกันมี
เพศสัมพันธ์ กันได้ หรือแต่เดิมสังคมเห็นว่าการเก้งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ปัจจุบันกลับเห็นว่าหากเก้งแล้วไม่ถูกจับได้
หรือเก้งแล้วมีประโยชน์กับตนเอง ก็ยอมรับได้ (ภาพประกอบนักรบเมืองขึ้น) ภาพนักรบเมืองขึ้นเข้าแถวถ่ายภาพ
ร่วมกันอย่างมีความสุข ทุกคนได้เป็นอำมาตย์สมใจ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีอำมาตย์เพื่อผลประโยชน์ของฐาน
เสียงเลือกตั้ง ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่แต่งตั้งตัวภริยาขึ้นเป็นที่ยกย่อง นับถือของสังคม แต่เบื้องหลัง “เก้งกินเนื้อหาร” มี
เงินสดซุกซ่อนไว้ในบ้านเป็นพันล้าน เงินนั้นมาจากไหน เมื่อสังคมมีหลักฐานที่ยังปฏิเสธ ไม่ยอมรับ หาเหตุผลมาอ้าง
มากมาย เช่น เป็นเงินหมั้นลูกสาวบ้าง แม้แต่สมาชิกวุฒิสภาผู้ทรงเกียรติก็ยังมีประพฤติปฏิบัติล่วงละเมิดทางเพศ
เยาวชนอายุไม่ถึง 18 ปี ยิ่งอ้างว่าเป็นคนธรรมดา ธรรมดาไม่ ก่อฉ้อโกงละเมิดขโมยเงินบ้าง สวรรค์ แต่บางกระแสกล่าว
ที่ ทำเช่นนั้นเพราะต้องรอให้ยาไวอากร้าออกฤทธิ์

แม้คำหามแร่และคนพิการชายคือเตอริ เป็นผู้ต้อยโอกาสในสังคม ต้องหาซื้อกินค่า ตามสัญญาบัตร
ของไทย (ภาพประกอบ) โอกาสทางเลือกมีไม่มาก ทุกคนต้องดิ้นรนเอาตัวรอด แล้ว จะมีใครที่มีเวลานักถึงคุณธรรม

จริยธรรม นักมานุษยวิทยาอเมริกันผู้หนึ่งชื่อ John F. Embree ได้เขียนบทความทางวิชาการลงในวารสารของสมาคม นักมานุษยวิทยาอเมริกัน (American Anthropologist) เมื่อปี พ.ศ. 2493 (1950) โดยใช้ชื่อเรื่องว่า “Thailand : A Loosely Structured Social System” ซึ่งอาจจะแปลไทยว่า ประเทศไทยเป็นระบบสังคมที่มี โครงสร้างอย่างหลวม (ดร.สนิท สวัสดิ์ถาวร, วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 13, เด่ม 1 มกราคม 2516 หน้า 131-136)

Embree ผู้นี้ได้เคยมาดำรงตำแหน่งอุปทูตทางวัฒนธรรมในสถานทูตของสหรัฐฯ ประจำประเทศไทยอยู่ ระหว่างหนึ่งก่อนหน้าที่จะเขียนบทความดังกล่าว คำเหตุที่ Embree สรรพว่าสังคมไทยไม่มีโครงสร้างอย่างหลวม และสังคมญี่ปุ่นมีโครงสร้างกระชับนั้นเพราะว่า Embree เปรียบเทียบสังคมไทยกับสังคมญี่ปุ่นในประเด็นสำคัญ ๆ คือ

1. ลักษณะปัจเจกชนนิยม (individualistic)
2. ลักษณะความรับผิดชอบผูกพันในระยะยาว (long term obligation)
3. ลักษณะของความเป็นระเบียบวินัย (regimentation)

ลักษณะปัจเจกชนนิยมของคนไทยสูง ลักษณะความรับผิดชอบผูกพันในระยะยาวของคน ไทย ไม่มีใคร ลักษณะของความเป็นระเบียบวินัยน้อย ซึ่งเรามักจะพบแม่ค้าขายของริมทางเดิน มากมาย จนไม่มีที่จะเดิน เรามัก พบบคนขายสัตว์เตอรืทุก ๆ ที่ที่เราไป มีภาพยนตร์ตลกเคยนำไป สร้างเป็นภาพยนตร์ว่า แม้ขณะนั่งถ่ายในท้องน้ำ สาธารณะยังมีคนถามว่า “ล๊อกเตอรืไหมพี่” ปัญหาด้านเศรษฐกิจจะมาก่อนเสมอ ทุกคนทำเพื่อปาก – ท้อง ขณะเดียวกันผู้ต้อยโอกาสก็มี ปาก – ท้อง สังคมปัจจุบันที่มีประชากรมากขึ้น ใครต่อสู้ไม่ไหวก็เผชิญกับ ปัญหาเอาเอง เมื่อมอง มายังมนุษย์แล้ว ก็ควรมองข้าง ๆ มนุษย์ ตัวที่ต้องอยู่ในสังคมกับมนุษย์เช่น สุนัข, แมว, ช้าง, เต่า, วัว, ควาย, หมู, ไก่ จะเป็นเช่นไร สัตว์ต่าง ๆ ถือได้ว่าต้อยโอกาสเช่นกัน พวกมันก็อยู่อย่างถูก ทรมาณ ถูกใช้งานหนัก ถูกเลี้ยงให้อ้วนเพื่อเป็นอาหาร ถูกใช้ให้ช่วยทำมาหากิน เช่น ตีไก่ จูงช้าง เดินหาเงิน หรือ แม้แต่สุนัขที่เคยถูกเลี้ยงอย่างดีก็ยิ่งถูกนำไปปล่อยทิ้งวัดลวนเป็นขี้เรื้อนทั้งตัว เป็น สุนัขตาเศร้า จนต้องหันกันให้สุนัข เป็นเชิงตัดท้อว่า “ไอ้ตูด” (Holeass) หรือไอ้ตูดหมา ในสำนวนไทย เพื่อนศิลปินชาวออสเตรเลีย Dr. Saci กล่าว ว่างานชุดนี้เป็น Narrative (การพรรณนาโวหาร) เช่นเดียวกับวรรณกรรมที่ถ่ายทอดชีวิตในสังคมไทย

พื้นที่ชีวิตกับคำถาม “เป็นหรือไม่เป็น” ซึ่งรองศาสตราจารย์รสลิน การ์ดู เขียนไว้ใน ศูนย์บรรณนิทรรศการ “To be or not to be เป็นหรือไม่เป็น” (To be or not to be) ใช้เป็นคำถามที่เลือกหรือว่าเป็นคำถาม หรือจะ หมายถึงอื่นใดอีกที่ปล่อยให้คนดู คนฟังแต่ละคนทำความเข้าใจกันเอง “เป็นหรือไม่เป็น” ประโยคสั้น ๆ นี้ได้ถูก กำหนดออกมาเป็นศิลปะ ภาพพิมพ์ร่องลึกจำนวนมาก โดย รองศาสตราจารย์พงศ์เดช ไชยบุตร คณบดี คณะวิจิตร ศิลป์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในบทบาทของความเป็นศิลปินที่กล่าวได้ว่าเป็นผู้ผลิตขับเคลื่อนสูงต่อการสื่อสารเน้นย้ำถึง สั ก า พ สั ง ค ม เ ท ย บั จ ุ บั น ที่ มี อ ยู่ ได้มุ่งเน้นประเด็นหนึ่งแต่เป็นการมุ่งเน้น ทุกประเด็นปัญหาที่เห็นและเป็นอยู่ในสังคม

ใคร อะไร? สิ่งใด? เกิดอะไรขึ้น? ที่ศิลปินได้เผชิญอยู่ทุก ๆ วัน ก็เป็นเรื่องที่ทุกคนในสังคมพบเห็น เพียงแต่การเห็นทั้งหมดนั้นเป็นเรื่องปกติหรือไม่ ศิลปินหยิบยกเรื่องราวทุกประเด็นปัญหาที่เห็นได้ในสังคมขึ้นมา สร้างสรรค์ผลงานชุด “เป็นหรือไม่เป็น” ผู้ชมจะตอบได้กับผลงานทั้งหมดโดยตรงอย่างมีต้องอ้อมค้อม

ภาพคนพิการ เด็กหญิง และเด็กผู้ชาย กับกรรมกรก่อสร้างติดเรียงกัน 3 ชั้น เป็นการเปรียบเทียบ ผู้ต้อยโอกาสทั้ง 3 คน แต่ละคนต้อยมาก ต้อยน้อย เด็กผู้หญิงขาและแขนลีบ กำลังจะพยายามเคลื่อนไหวด้วยการ ใช้มือพุงขาตีบ เคลื่อนตัวออกไปข้างหน้า คำถามคือ เธอจะไปไหน และเธอมาจากไหน หน้าตาที่เป็นทุกข์ของเธอ บ่งบอกถึงความเจ็บปวดภายในที่ยังยวต เด็กหนุ่มขา ทั้งสองข้างขาด แขนข้างขวามือขาด เขาเหลืออวัยวะที่สำคัญ น้อยมาก แต่เขาก็ยังยืนขึ้น เพื่อที่จะ เดินไปข้างหน้า คำถามเช่นกันคือเขาจะไปไหน หน้าตาที่ดูเฉยเมยทำให้รู้สึก ได้ว่า เขาต้องอยู่กับมันเช่นนี้จนเคยชิน อีกภาพเป็นกรรมกร จะขุดดินหรือผสมปูนก็เป็นไปแต่ทั้งสิ้น แขนขาอยู่ ครมถ่วง แต่ก็ต้องใช้กำลังกายเข้าต่อสู้เพื่อชีวิตคน 3 คนอยู่ในสภาวะเดียวกันคือ ต้องเอาตัวให้รอด

ภาพเด็กหัวโต กลุ่มคนยากจน และคนพิการอีก 2 ภาพ เป็นภาพที่ต้องการสะท้อนถึงความสิ้นหวังของชีวิต แม้ตัวเองก็ยังไม่สามารถช่วยเหลือนตนเองได้เลย แล้วจะเกิดอะไรขึ้นกับชีวิตของพวกเขา มนุษย์แต่ละคนตั้งแต่เกิดจะมีสถานภาพติดตัวมาไม่เป็นทางตรงก็เป็นทางอ้อม เช่น เป็นลูกเศรษฐี ลูกผู้มีบรรดาศักดิ์ ก็จะมีสถานภาพสูง หรือถ้าเป็นลูกกรรมกรก็จะมีสถานภาพต่ำ เป็นต้น สังคมจึงเป็นศูนย์รวมของสถานภาพต่าง ๆ และจากการมีสถานภาพนี้เอง ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อกันได้ โดยอาศัยความเหลื่อมล้ำกันทางสังคม ผู้ที่มีโอกาสมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้น ผู้ที่ต่อโอกาสก็จะมีดังต่อไปนี้ ปัจจุบันช่องว่างต่าง ๆ ของสังคมมีมากขึ้นเรื่อย ๆ และห่างมากขึ้น มากขึ้น

ภาพหัวสุนัข เป็นหน้าสุนัขที่เหียวขุ่น เป็นขี้เรื้อน ผ่านประสบการณ์มาอย่างโชกโชน ดวงตาอันเศร้าสร้อยของมันแสดงอารมณ์ให้เห็นถึงความสิ้นหวังที่ขมขื่นรักภักดีต่อเจ้าของ แม้จะ ถูกนำมาปล่อยทิ้งไว้ในวัดตามลำพัง สะท้อนถึงความป่วยของสังคมมนุษย์ ในประเทศไทยจำนวนผู้สูงอายุในปัจจุบันมีจำนวนมากขึ้น เมื่อพิจารณาผู้สูงอายุมากกว่า 60 ปี พบว่ามีถึง 5.1 ล้านคน การดูแลผู้สูงอายุเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีจึงเป็นปัญหาสำคัญอันดับหนึ่งของประเทศไทย ในวัยสูงอายุนี้เป็นที่ต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสิ่งแวดล้อม เป็นระยะนับปลายของชีวิต ทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพกาย-ใจได้ง่ายกว่าวัยอื่น ภาวะซึมเศร้า เป็นภาวะที่พบได้ในทุกวัย ไม่เลือกเพศ ไม่เลือกเชื้อชาติ หรือศาสนา จากการศึกษพบว่า อายุที่ พบได้บ่อยจะอยู่ในช่วงอายุ 20-40 ปี และผู้หญิงมีโอกาสเป็นโรคนี้มากกว่าผู้ชาย

ภาพใบหน้าของสุนัขเปรียบเทียบกับผลงานอิตาลีในชุด J, Q, K มีลักษณะ ประชดประชัน เดียดสี ภาพอเมริกันโกธิคของ เก็นท์ วัต (Gant Wood) ศิลปินอเมริกันภาพอิตาลีในชุดนั้นเป็นการล้อเลียนพดลกับเงาเข้าสู่สัจธรรมของสัตว์ไทยในแถบภาคอีสานแสดง เนื้อหาชีวิตสัตว์ไทยกับสามีชาวต่างชาติมาใช้ชีวิตร่วมกันอยู่ในถิ่นอีสาน ศิลปินเล่าว่าใบหน้า ผู้ชายในผลงานยังคงไว้ซึ่งโครงกระดูกจากภาพต้นแบบให้เป็นตึงใบหน้าของชายชาวตะวันตก หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ฝรั่ง” ส่วนใบหน้าผู้หญิงนั้นมาจาก ใบหน้าของชาว อิตาลี ในผลงานของโกแกง ซึ่งไม่ได้สวมเสื้อ การจับคู่กันของสองชายหญิง เป็นการรวมสองศิลปินเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งปรับ การนำเสนอเรื่องราว เข้าสู่สังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยนิยมนำงานกับชายชาวต่างชาติโดยเฉพาะ “ฝรั่ง” การใช้ชีวิตยังคงบอกรับภูมิของสังคมท้องถิ่นเดิม แต่งตัวด้วยการ เคียนคาดผ้าชะมัด เสื้อย้อมสีครามเข้มของพื้นเมือง และเสื้อตัวในสีแดงสด สีนิยมในวาระรื่นเริง ของท้องถิ่นในขณะที่ผู้หญิงนั่งไถ่ร้าง แต่ปราศจากการสวมเสื้อถึงแม้ศิลปินจะอธิบายว่านำมาจากผลงานของโกแกง หากเมื่อนำมาปรากฏอยู่แบบทบาทของชาวอีสานโกธิคนี้ก็ยังสามารถนำมาสู่ภูมิหลังของสัตว์นี้ด้วย

หน้าสุนัขเป็นใบหน้าที่เหียวขุ่น มีบาดแผล เกือบทั้งหน้า บางท่านถามว่าเป็นสุนัขที่บ้านหรืออย่างไร ความจริงเป็นสุนัขจรจัด อาศัยอาหารจากวัด จะเรียกหมาวัดก็ได้ แต่เปรียบเทียบกับ ในเชิงสัญลักษณ์แทนมนุษย์ที่ไร้บ้านอยู่อาศัย (Homeless) ซึ่งเห็นทั่วไปในทุกประเทศขณะนี้

เนื่องจากปัญหาช่องว่างทางเศรษฐกิจที่ห่างไกลระหว่างคนรวยกับคนจน หรือตอบคำถามแบบยั่ว ๆ ว่า เป็นในหน้าของศิลปินเอง (Self Portrait) เช่นเดียวกับใบหน้าของภาพอิตาลี โกธิค ซึ่งชีวิตจริงยังมีโอกาสมากกว่าหมาวัด

ภาพโก่ง ในหลายประเทศมีกีฬาชนิดนี้ เป็นกีฬาการพนันของมนุษย์แต่ติดตาบรรพ ไก่บางตัวตีจนตานั้น บางตัวก็ตีอยู่ติดตัวของแหลมเพื่อแทงคู่ต่อสู้ สภาพของไก่ตัวที่ยืนอยู่ ข้อเท้าที่หัก ขนตามตัว รุงรัง ตาบอด ยืนด้วยความหวาดกลัว เป็นเชิงเปรียบเทียบถึงชีวิตของมนุษย์ ทุกคนถูกกำหนดหน้าที่ ต้องตื่นแต่เช้า เดินทางไปทำงาน ตีตอยู่ในรถยนต์เพราะรถติด เลิกงานมืด บางคนกลับบ้าน บางคนต้องไปสรวลเฮฮา เพื่อคลายความเครียด กลับบ้านดึก แล้ววงจรถูกกลับ มาที่ที่ต้องตื่นแต่เช้า วันเวียนอยู่เช่นนี้เช่นเดียวกับไก่ชน จนกว่าจะหมดสภาพชนสัตว์อันไม่ได้ สัตว์ที่ยากก็ถูกฆ่าเป็นอาหาร

ภาพหน้าคนชรา เต็มไปด้วยรอยยิ้มขมขื่น ปัจจุบันสังคมโลกเข้าสู่ยุคที่ไม่มีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น (Aging) (ต่อด้วยจำนวนผู้สูงอายุปัจจุบัน) ความสามารถในการทำงานของร่างกายเสื่อมถอยเกิด สภาพความเปลี่ยนแปลงของวัยชรา ผิวหนังเหียวขุ่น ผมหงอก หูไม่ได้ยินชัดเจน คามองไม่เห็น การทำงานของระบบภายใน เช่น หัวใจ ปอด

ทางเดินอาหาร เริ่มมีสมรรถภาพลดลง มีการเสื่อม ของข้อต่าง ๆ มีปัญหาการเคลื่อนไหว ไม่ว่องไว บางครั้งต้อง พึ่งพาผู้อื่น ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และความจำไม่ฉับไวเหมือนเช่นเคย สภาพอารมณ์แปรปรวนง่าย วิตกกังวล ใจน้อย หงุดหงิด หรือบางรายมีอาการซึมเศร้า มีปัญหาในการปรับตัว ปัญหาที่กล่าวมานี้ หากครอบครัวมี ฐานะปานกลาง ลูกหลานก็อาจจะดูแลผู้สูงอายุได้ เช่นดูแลให้อยู่บ้านด้วยกัน หรือจ้างคนมาช่วยดูแล อย่างไรก็ตาม ปัญหาอาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากเวลาของลูกหลานไม่มีใครมีต้องออกไปทำงานทุกวัน เข้าไปเยี่ยมกดับ (กลางคืน) โรคที่ ตาม มา คือ โรค ซึมเศร้า มองชีวิต ไม่มีคุณค่า มองตนเองไร้ค่า เป็นภาระต่อคนอื่น มีความรู้สึกเบื่อชีวิตคิดอยากตายหรือจะฆ่าตัวตายเกิดขึ้น หากครอบครัวมี ฐานะยากจน หาเข้ากินค่า จะพบเป็น ชาวเผ่หมอว่า ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง บางครั้งถูกทอดทิ้งให้อยู่กับหลาน หรืออยู่กับสองตายาย ยายก็ตา บอด ตาก็เดินไม่ได้ ต้องอาศัยอาหารจากชาวบ้านที่นำมาให้ชีวิตไม่แตกต่างจากสุนัขแก่ หรือสุนัขที่อาศัยวัด

รถขายของ มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นในสังคม เช่นรถยนต์ขายของที่เดินทางไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ทุ่งรถมอเตอร์ไซค์ หรือจักรยาน โดยบรรทุกสิ่งของ เช่น ผัก ผลไม้ อาหาร เครื่องประกอบอาหารทุกชนิด เช่น กะปิ น้ำปลา หัวหอม ผักชี เป็นภาพที่เห็นมากกว่า 30 ปี แต่ขณะนี่ยังมีมากขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงความหนาแน่นของประชากรในประเทศไทย มีหมู่บ้านเกิดขึ้นมากมาย ชีวิตประจำวันต้องการความสะดวก มีร้านสะดวกซื้อ เช่น เซเว่น อีเลฟเว่น เกิดขึ้นมากมาย แต่ละร้านอยู่ห่างกันเพียง 500 เมตร ซ้ำยังมีร้านโลตัส เอกซ์เพรส ตั้งอยู่ติด ๆ กันอีก หากจินตนาการว่า อีก 20 ปีข้างหน้า ประชากรของจะหนาแน่นขนาดไหน ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น ตั้งห่างกันเพียง 100 เมตร เมื่อเกิด สถานการณ์เช่นนี้ ทรัพยากรที่มนุษย์ใช้บริโภค เช่น น้ำมัน แก๊ส คงหมดไปจากโลกแล้ว อาหารและที่อยู่อาศัยจะเป็น ปัญหาใหญ่ รถขายของต่อ

หมูที่เรารับรู้โรคเป็นอาหาร ต้องผลิตมากขึ้นและเร็วขึ้น เนื่องจากประชากรโลกมากขึ้น ต้องดูว่าสามารถเร่งเนื้อให้เจริญเติบโตเร็วหรือเร็วกว่าเดิม จะเลี้ยงปลาอย่างไรให้มีผลผลิตมากขึ้น จะปลูกพืชผัก อย่างไรให้เติบโตภายในวันเดียว และหากผลิตได้ ผลข้างเคียง (side effect) ที่เกิดขึ้นตามมาจะเป็น อย่างไรก็ เมื่อพิจารณาเช่นนี้ ก็จะย้อนกลับไปสู่ธรรมชาติของพุทธเจ้าในเรื่องของอนิจจัง หรือความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของชีวิต ของโลก และสรรพสิ่งทั้งหลาย

การวางเรียงผลงานเป็นกลุ่ม เป็นชุด และเรียงภาพต่อเนื่องทั้งห้อง ต้องการผสมผสาน ชีวิต และ สรรพสิ่งที่อยู่ร่วมกัน ให้ผู้ชมเห็นผลงานแต่ละชิ้น เพื่อจินตนาการที่ต่อเนื่องตั้งแต่ต้น จนจบ ไม่ว่าจะเริ่มต้น จากรูปไหนไปก่อน เมื่อชมผลงานจนจบแล้ว ต้องการให้ความรู้ของผู้ชม ได้เห็นเรื่องราว (Narrative) ของ สังคมนี้อย่างศิลปะภาพพิมพ์

โลกนี้แต่ห้องสมุดใหญ่
มีเรื่องสนุกทุกใบไม้
จากอดีตไว้ในดิน
พระแม่ธรณีเจดีย์นั้น
นำจารเงาฝากพาหีน
สรรพสัตว์วิภูชิพแห่งตาย
ล้ำค่าทุกภูริทินทราย
แก้วมณีจะมีค่าอะไร
สรรพสิ่งสมตุดคนค่า
โลกและฟ้าทำแรงกวี
บางแห่งแจ่มแจ้งสุนทรีย์
ล้ำน่านาชาดาลัย
ลึบแนวตาไว้คมกริม
เรียนภาษาดินน้ำฟ้า
จะพบความหมายชีวิต
ใช้ถกมิตแนวชีวิต
นั่งเหนื่อเวลานาที
ก่อเกิดพลังขลังมากมาย
(อังคาร กัลป์ยามพงศ์ กวีนิพนธ์ กรุงเทพ. ศึกษาศยาม 2513 หน้า 99)

จากอดีต

อีกซุระใหม่เก่าอ่านเอาได้
มากมายแต่น้ำฟ้าสารพันๆ
ในหินล้วนลายสือสวรรค์
สอนทุกสิ่งอันบรรยายๆ
รินอีกซุระหล้าค่าหลากหลาย
ไว้ปรัชญูชีวาอาศัยๆ
เทียบได้กับเพชรรุ่งใส
ถ้าหากไร้ทรายดินๆ
ซึ่งตราชู่เท่ากันสิ้น
วิญญานจินตนาการไปๆ
ซ่อนภาษาวิวิศุทธอัส
ปรงทิพย์ไว้สือกระแผลชรา ๆ
เพ้นหีบปญญาขลังกล้า
หาปิตีชินรมณีย์ ๆ
อันลิขิตในมิ่งขวัญนี้
ที่อมตะชนะความตาย ๆ
ซึ่งมีมหิทททธิเหลืออยู่ดู
คุ้มค่าหายใจไม่สูญเอ๋ย

ในขณะที่นักปรัชญาชาวมุขิต พยายามสื่อสารให้คนเข้าใจว่า สิ่งทั้งหลายในสากลโลก นั้นพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความเกื้อกูลและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันเป็นสิ่งจำเป็น เพราะใบไม้ ดิน หิน และวิญญาน ต่างประกอบขึ้นด้วยกัน และอยู่บนโลกใบเดียวกัน ซึ่งเหมาะสมกับทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย

รูขามของ หากเมื่อมองในรายละเอียดของรถขายกับข้าว เป็นเรือร่าวที่เหลือเชื่อว่ารถปีคอปันไม่ใหญ่สัก สามารถบรรทุกสิ่งของได้มากมายเหลือเกิน ตั้งที่มีคำกล่าวไว้ตั้งแต่ไม่จีมีพื้น ย่นเรือรบ และผู้ชาย (แม่ค้า-พ่อค้า) จะจดจำสิ่งของเหล่านั้นได้ทุกชนิด ว่าแขวนหรือบรรจุอยู่ตรงไหน เมื่อถูกคำถามหากก็หยาบให้ได้ทันที โลกมักมีมุมที่น่ารัก น่าสนใจ หากมนุษย์จะค้นพบ แล้วเจอแง่มุมนั้น มีชาวต่างชาติมาพบรถขายกับข้าวในเมืองไทย จะรู้สึกแปลกใจ และสนใจเป็นอย่างมาก

ยุค “สังคมก้มหน้า” ต่างคนต่างอยู่ไม่สนใจสิ่งใด

เมื่อยุค “สังคมก้มหน้า” มาถึง นักจิตวิทยา เฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner, Ph.D) ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์จอห์น เอช. และเอเดิลชาเบธ เอ. ฮอบส์ ด้านการรู้คิดและการศึกษาที่บัณฑิตวิทยาลัย ศึกษาศาสตร์แห่งฮาร์เวิร์ด กล่าวว่า จิตที่ควรปลูกฝังสำหรับอนาคต เกี่ยวกับ “ความรู้” มีสามลักษณะคือ จิตเชี่ยวชาญ (disciplined mind) จิตรูสังเคราะห์ (Synthesizing mind) และจิตสร้างสรรค์ (Creating mind) และเกี่ยวกับ “ความเป็นมนุษย์” คือ จิตรู้เคารพ (respectful mind) และจิตรู้จริยธรรม (ethical mind) รวมเป็นจิตห้าลักษณะ

จิตห้าลักษณะนี้มีความสำคัญสำหรับอนาคต หรือสำหรับยุค “สังคมก้มหน้า”

จิตเชี่ยวชาญ เป็นความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา เช่น ศิลปะ ช่างฝีมือ ฐานวิชาชีพ หรืองานวิชาการ เป็นความเชี่ยวชาญที่ฝึกฝนมาเป็นเวลานาน แต่ปัจจุบันความเชี่ยวชาญเพียงสาขาใดสาขาหนึ่งไม่เพียงพอเสียแล้ว จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญสาขาอื่นเพิ่มขึ้น เช่น หากรู้ภาษาเพียง 2 ภาษา ก็ยังไม่เพียงพอต้องรู้ถึง 3 ภาษา

จิตรู้อยู่เคราะห์ เป็นจิตที่มีคุณค่ามากที่สุด หมายถึง จิตที่สำรวจแหล่งข้อมูลอันหลากหลาย รื้ออะไรสำคัญควรค่าแก่ความสนใจ ทำข้อมูลมาผสมผสานกันอย่างมีเหตุมีผล สำหรับตนเอง และผู้อื่น

จิตสร้างสรรค์ คือ เป็น นักวิทยาศาสตร์ และปัญญาชนส่วนมาก จะมีแนวทางในการเดินคล้ายกัน แต่ผู้มีจิตสร้างสรรค์นั้นมักจะแสวงหาหนทางใหม่ขึ้นมักสร้างหรือคิดนอกกรอบ

จิตรู้เคารพ เป็นจิตที่มีความสำคัญมากในความเป็นมนุษย์ เชื่อในความดีของผู้อื่น มอบความไว้วางใจให้ผู้อื่น พยายามเชื่อมสัมพันธ์ ไม่ด่วนตัดสินใจใคร เชื่อในหลากหลายเป็นสิ่งที่ดีเชื่อว่าหากรู้จักเคารพซึ่งกันและกันโลกจะนำอยู่ขึ้น

จิตรู้จริยธรรม การรู้จักเคารพผู้อื่นเป็นสิ่งที่ต้องสะสมมาตั้งแต่เยาว์วัย การกำหนดว่าอะไร คือจริยธรรม ไม่ใช่เรื่องง่าย และเป็นเรื่องท้าทายอย่างหนึ่งของมนุษย์ ยุคนี้เนื่องจากมีเงื่อนไข มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว พลังการตลาดมีอิทธิพลและบางครั้งก็เลวร้าย พิสูจน์ได้เมื่อบุคคลมีความทะเยอทะยานสูง คำนึงถึงช่องทางลัด มุ่งผลประโยชน์ ชั่วขณะ ย่อมเกิดความขัดแย้ง เพราะเส้นจริยธรรม เริ่มพร่าเลือน (ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21, กรุงเทพฯ, โอเพ่นเวดจ์, 2554, หน้า 62) ดังเช่นที่ คริสต์ เฮดจ์ส ได้กล่าวไว้ว่า “เวลานี้เราอาศัยอยู่บนโลกที่หมอบทำลาย สุขภาพของประชาชน ทนายนการทำลายยุติธรรม มหาวิทยาลัยทำลายความรู้ รัฐบาล ทำลายอิสรภาพ สำนักพิมพ์ทำลายข้อมูล ศาสนาทำลายจริยธรรม และธนาคารทำลายเศรษฐกิจ” (www.nationinstitute.org/fellow/1328/chrisshedges)

ท่านพุทธทาสกล่าวไว้ใน “คู่มือปฏิบัติธรรม” ว่า สำหรับคำว่า “ศีลธรรม” ในที่นี้ ควรจะ ผู้ที่หลังกันเสียที่ว่าได้แก่สิ่งที่เรียกกันโดยทั่ว ๆ ไปว่า moral ว่าที่จริงเรื่องคำนี้ไม่ค่อยจะสำคัญ แต่ ถ้าไม่กำหนดให้ตายตัวแล้ว มันจะยุ่งยาก เพราะฉะนั้น จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอยู่ที่ สิ่งที่เรียกว่า “ศีลธรรม” ในภาษาไทยแรกกับคำว่า moral นั้นโดยพยัญชนะ ไม่ค่อยตรงกันนัก แต่โดยความหมายที่เรายึดถือ กันอยู่ในเวลานี้ ก็มันว่าตรงกันอยู่ที่เดียว อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงคำว่า “ศีลธรรม” แล้ว ก็อยากจะขอร้องให้พิจารณาเสียไปถึงคำว่า “จริยศาสตร์” หรือที่เรียกว่าโดยทั่วไป ethics อีกคำหนึ่งกันเสียด้วยในที่นี้ (พุทธทาส, คู่มือปฏิบัติธรรม, ธรรมสภา, 2537, หน้า 4)

ที่นี้หลักสำหรับปฏิบัติที่เป็นฝ่ายตัวศาสนาแท้ ก็คือการพิจารณา อันจริง ทุกข อนัตตา หรือที่เรียกว่าไตรลักษณ์ โดยสรุปรวมเป็นใจความสั้น ๆ ว่า “ไม่มีอะไรที่น่าเอา ไม่มีอะไรที่น่า ยึดถือ” ถ้าให้สั้นที่สุดก็เรียกว่า “ไม่มีอะไรที่น่ายึดถือ” ตัวขยายออกอีกหน่อยก็ว่า “ไม่มีอะไรที่น่า เอา-น่าเป็น” ที่ว่า น่าเอา คือเอามา หมายถึงของที่เป็นวัตถุ ได้มันได้มัน ที่ว่าน่าเป็น นั่นคือ เป็นนั่น เป็นนี่ เป็นหญิงหรือชาย เป็นมนุษย์เป็นเทวดา เป็นคนดีคนชั่ว เป็นอะไรต่าง ๆ ทุกอย่าง “เอา” นั้น ก็เช่นเอารูป เอาเสียง เอากลิ่น เอารส เอาสัมผัส เอาของกินของใช้ แกวแหวนเงินทอง (พุทธทาส, คู่มือปฏิบัติธรรม, ธรรมสภา, 2537 หน้า 244)

ในขณะที่ยุคสังคมก้มหน้า ผู้คนต่างสนใจเรื่องของตนเอง ก้มหน้าอ่านแต่มือถือ ว่าใน โลก on line มีอะไรบ้าง ใครทำอะไรบ้าง ใครทำอะไรบ้าง ไม่สนใจเรื่องส่วนรวม ไม่สนใจว่าสังคม จะเป็นอย่างไร ความดีคืออะไร-ความชั่วคืออะไร ศีลธรรม จริยธรรม เป็นอย่างไร พัฒนาการด้าน “ก้มหน้า” ก้าวไกลยิ่งขึ้น สังคมส่วนใหญ่เดินอยู่บนเส้นทางเดียวกัน เดินอยู่บนเส้นตายเดียวกัน โลกใบนี้มีแต่คนบ้า! เวลาที่ใจชอบก็ ไม่มีอุปาทานอย่างนี้ ไม่มีอุปาทานว่าตัวกูอย่างนี้ “คน” ไม่มีคนไม่เกิด เพราะฉะนั้น ไม่มีใครบ้า อย่าไปโทษร่างกาย หรือจิตที่ไม่มีอุปาทานว่าอย่างนั้นอย่างนั้นมันไม่ถูก ต่อเมื่อ เวลาใด ขณะใด เกิดอุปาทาน เป็นตัวกู-ของกู ขึ้นมาในจิต เมื่อนั้นแหละ “คน” เกิดขึ้นมาทันที แล้วคนนั้นแหละคือคนบ้า (พุทธทาส, ในโลกนี้มีแต่คนบ้า, ธรรมสภา, 2516, หน้า 11)

ในสังคมโลกของศตวรรษที่ 21 นั้น การเปลี่ยนแปลงทุกด้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งความเจริญและความเสื่อม ขณะที่พุทธศาสนากล่าวถึงความ เป็น “คน” อุปาทาน “ตัวกู-ของกู” และเน้นให้เข้าใจว่า ความดีบ่มตนบ่มตน

หรือ “โลกนี้มีแต่คนบ้า” นั้น เกิดขึ้นจากอุปาทาน ความเป็น “ตัวกู-ของกู” ยึดติดกับกิเลสตน มีความโลภ โกรธ หลง หากจะหลุดพ้นหรือช่วยรักษาโลกไว้ มนุษย์ต้องมี “คุณธรรม” “จริยธรรม”

กิเลสบางประเภท มีความเคยชินในการเกิด จนตราวะว่ามี การละลาย หมักหมม หรือ ต้องอยู่ใน สันตทานเป็นประจำ เป็นข้อเก่าที่ทำให้เกิดเชื่อใหม่ อันเป็นเครื่องเศร้าหมอง เป็นกิเลสเรื่อยไป กิเลสในลักษณะอย่างนี้ ท่านเรียกว่า “อาสวะ” แปลว่าของตอง เหมือนกับการตองไข่เกิด การบูดเปรี้ยว กิเลสที่เรียกว่า อาสวะ นี้ โดย ทั่วไป มีอยู่ 3 อย่าง คือ กามาสวะ ของตองหรือ ความใคร่ในกาม ภวาสวะของตองหรือความยึดมั่นในความมี ความเป็นอยู่อย่างหนึ่งอย่างใดในภพ และอวิชชาสวะ ของตองหรือความมืด ความไม่รู้อย่างแรก ได้แก่การเคยชินในการ อยากรู้-อยากได้ สิ่ง ที่ตนรัก ตนใคร่บนทางกาม อย่างที่สอง ก็คืออยากเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ตามที่อยากจะเป็น เช่น อยากจะเป็นคนสวย อยากจะเป็นคนมีชื่อเสียง อย่างที่สามเป็นความไม่รู้ความจริงที่ถูกต้อง โดยต้อง งาม คำว่าอยู่เรื่อยไม่มีสิ้นสุด (พุทธทาส, คู่มือปฏิบัติธรรม, ธรรมสภา, 2537 หน้า 172) ประชากรใน โลกจาก 7 พันล้านคนในปัจจุบัน และจะเพิ่มขึ้นเป็น 9.3 พันล้านคนในปี พ.ศ. 2593 อะไรกำลัง จะเกิดขึ้นในโลก

นกไม่เห็นฟ้า,
ปลาไม่เห็นน้ำ,
ไส้เดือนไม่เห็นดิน,
หนอนไม่รู้จักคุณ

คำว่า “ปลาไม่เห็นน้ำ” ลองคิดดูว่าเป็นความจริงอย่างไร ปลามันอยู่ในน้ำ มุดหัวอยู่ในน้ำ ลูกตามันก็ ชุ่มแช่อยู่ในน้ำ แล้วทำไมมันไม่เห็นน้ำ ถ้าอธิบายอย่างอื่น มันต้องการถ้อยคำมาก เวลา มากเราจึงอธิบายด้วยการ เปรียบเทียบว่าเราเป็นมนุษย์ เป็นคนยืนอยู่บนบก ไม่เคยเป็นสัตว์น้ำ จม แช่อยู่ในน้ำ เรามีความรู้เรื่องน้ำมาก น้อยกว่ากับปลาที่อยู่ในน้ำอย่างไร ถ้าท่านเป็นนักศึกษาที่เพียงพอ ท่านก็จะกล่าวได้ว่าคุณเรารู้จักน้ำ มีความรู้เรื่อง น้ำ หรือเข้าใจน้ำดีกว่าปลา มากกว่าที่ อยู่ใต้น้ำ ทั้ง ๆ ที่มันแช่อยู่ในน้ำ มันไม่รู้จักกฎเกณฑ์อะไรต่างๆ ในทางวิทยาศาสตร์ หรือวิชาความรู้ที่เป็นเทคนิคต่าง ๆ เกี่ยวกับน้ำ เพราะมันเกิดมาในน้ำ มันก็ไม่ได้สนใจกับน้ำ ทั้ง ๆ ที่ลูกตา มันติดอยู่กับน้ำ มันไม่มีความรู้เรื่องน้ำเพียงพอ หรือถูกต้อง มากเท่ากับมนุษย์เรา ฉะนั้นไม่ต้องพูด ถึง เรื่องบักที่มันจะมีความรู้ขึ้นมาถึงเรื่องบัก แต่ใต้น้ำเอง ลูกตาก็ยังเปื่อยก้าอยู่กับน้ำ มันก็มี ความรู้เรื่องน้ำน้อย หรือไม่รู้เรื่องเลยเลย เพราะเพียงแต่เกิดในน้ำ มีชีวิตอยู่ได้ก็แล้วกัน ที่นี้คนอยู่บนโลกก็เหมือนกัน อย่าอวดดี ว่ารู้จัก โลก หรือเข้าใจโลก (พุทธทาส, คู่มือปฏิบัติธรรม, หน้า 307)

ผลงานชุด “ทางเหนื” “Where are we going?” ซึ่งเป็นคำกล่าวของความรู้ลึกที่ เกิดขึ้น จากความเปลี่ยนแปลงของสังคม การตระหนักรู้ วิเคราะห์ที่ถึงเหตุผลและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิด ขึ้น เพื่อเตือนสติสังคม ที่จะเดินไปข้างหน้า ด้วยผลงานศิลปะจำนวน 120 ชิ้น ติดเรียงกันเป็นชุด รอบห้องนิทรรศการ ร้อยเรียงให้สัมผัส ได้สัมผัสอย่างต่อเนื่องเสมือนภาพที่เกิดขึ้นต่อ ๆ กัน และวนกลับมายังจุดเริ่มต้น หากผู้ชมจะเกินจากจุดไหนไปยังจุด ไหนก็ได้แต่แตกต่างกัน ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเดิม เริ่มแต่มนุษย์มีสังคม และอยู่ร่วมกันจนขยายสังคมออกไป อย่างกว้างขวาง ปัญหาเหล่านี้ก็มีได้หมดไป เช่น ปัญหาคนยากจน ปัญหาคนพิการ ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบ ฯลฯ ยิ่งวนเวียนเป็นวงกลมเช่นเดิม

4.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

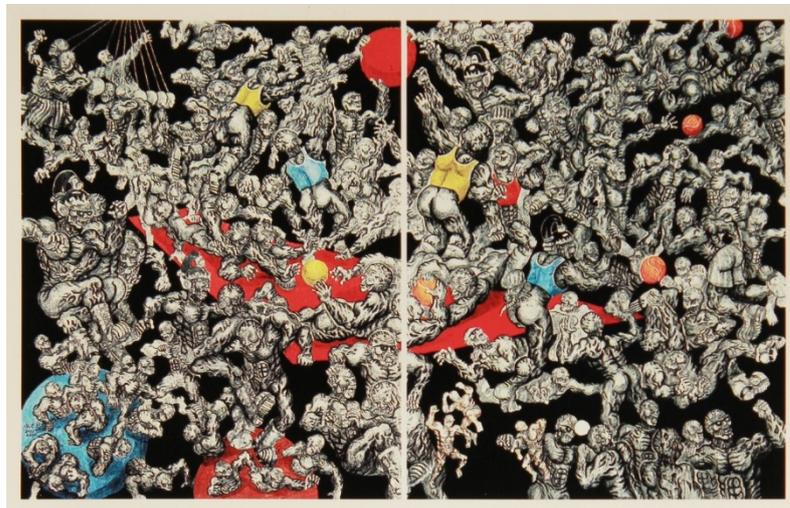
ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากข่าว หนังสือพิมพ์ สถานการณ์ในประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก สังคมเอเชีย สังคมไทย

ภาพที่ 1 ผลงานของ Chen Fei ศิลปินจีน, เทคนิค oil on canvas, ขนาด 200 x 100 ซม., 2008.

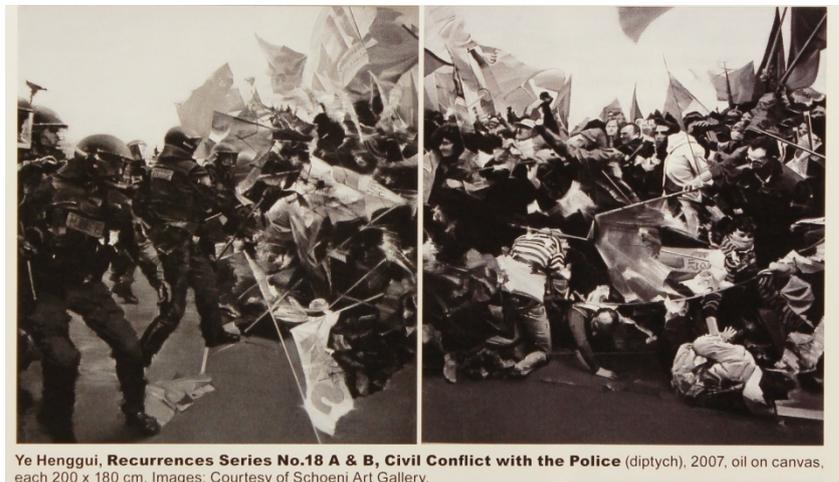
ภาพที่ 2 ผลงานของ Chen Fei ศิลปินจีน, เทคนิค oil on canvas, ขนาด 200 x 100 ซม., 2008.

ภาพที่ 3 ผลงานของ Alit Sembodo, *Merebut Bola Naga*,
เทคนิค ink, pencil acrylic on canvas,
ขนาด 160 x 125 ซม., 2000.

ภาพที่ 4 ผลงานของ Ken Heyman, *Bali, Seeing Photographs of their Parents for the First Time*,
เทคนิค Silver-gelatin print, ขนาด 80 x 100 ซม., 2000.

ภาพที่ 5 ผลงานของ Ye Henggui, *Recurrences Series No.18 A&B, Civil Conflict with the Police (diptych)*, เทคนิค oil on canvas, ขนาด 200 x 180 ซม., 2007.

ภาพที่ 6 ผลงานของ Lu Peng, *Leaving the Garden of Dreams*, เทคนิค acrylic on canvas, ขนาด 145 x 170 ซม., 2008.

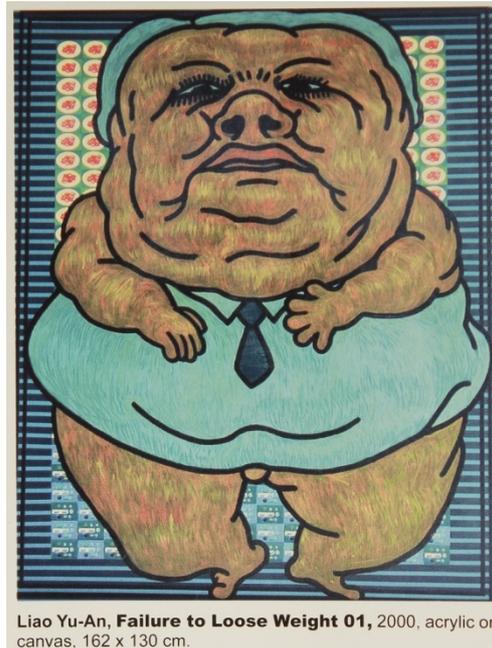
Jirapat Tatsanasomboon, **Lovers 8**, 2008, acrylic on canvas, 86 x 112 cm.

ภาพที่ 7 ผลงานของ Jirapat Tatsanasomboon, *Lovers 8*, เทคนิค acrylic on canvas, ขนาด 86 x 112 ซม., 2008.

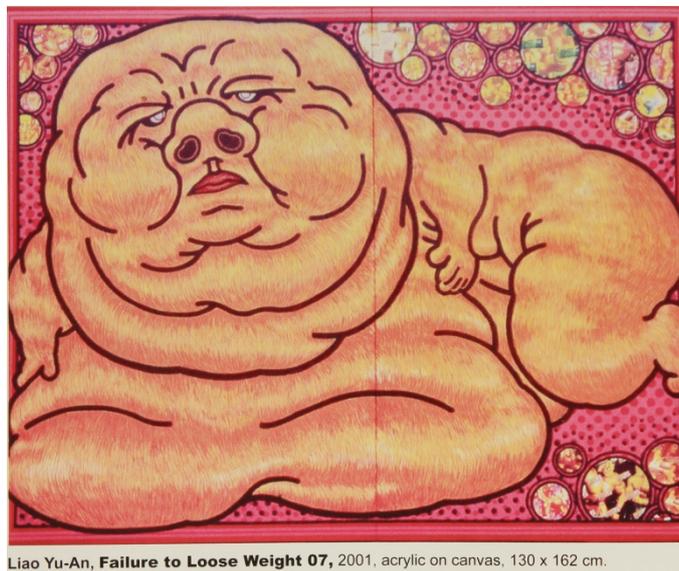

Liao Yu-An, **Fat is not a Sin**, 2000, acrylic on canvas, 162 x 124 cm.

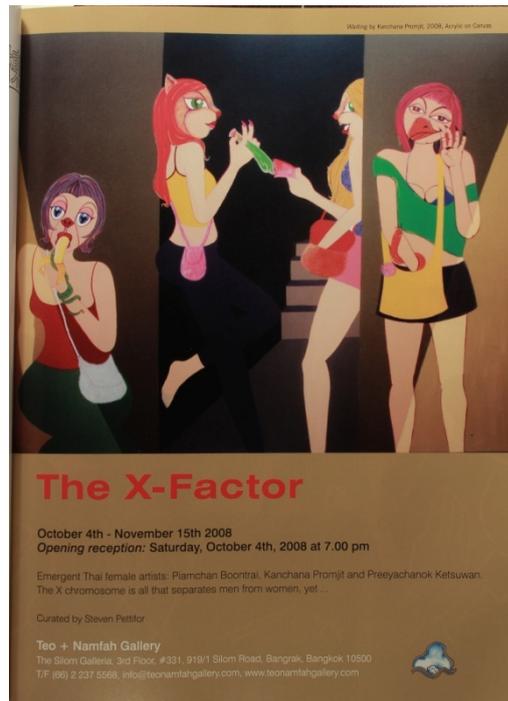
ภาพที่ 8 ผลงานของ Liao Yu-An, *Fat is not a Sin*, เทคนิค acrylic on canvas, ขนาด 162 x 124 ซม., 2000.

ภาพที่ 9 ผลงานของ Liao Yu-An, *Failure to Loose Weight 01*, เทคนิค acrylic on canvas, ขนาด 162 x 130 ซม., 2000.

ภาพที่ 10 ผลงานของ Liao Yu-An, *Failure to Loose Weight 07*, เทคนิค acrylic on canvas, ขนาด 130 x 162 ซม., 2001.

ภาพที่ 11 ผลงานของ Kanchana Promjit, *Waiting*, เทคนิค acrylic on canvas, 2001.

ตอนที่ 4.2 สร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์จากแนวคิด “ทางไหนดี” หรือ “Where are we going?”

4.2.1 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ที่มีเนื้อหาสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยใช้เทคนิคแม่พิมพ์ร่องลึก (Engraving)

1.) อุปกรณ์ที่ใช้ในการพิมพ์ภาพพิมพ์

- กระดาษ *Fabriano* หรือ BFK
- กระบอกฉีดน้ำ
- หมึกพิมพ์
- *Linseed*
- แท่นอัด
- ไล่พิมพ์
- ผ้าซับในสำหรับเช็ดหน้าเพลท
- เศษผ้าทำความสะอาด
- กระดาษสำหรับผสมหมึกพิมพ์
- เกรียงสำหรับผสมหมึก

2.) ขั้นตอนการพิมพ์ภาพพิมพ์ร่องลึก

ภาพที่ 12 การเตรียมกระดาษพิมพ์ ขั้นตอนการวาง Registration

ภาพที่ 13 ฉีดน้ำบนกระดาษพิมพ์ให้ชื้นทั่วกัน

ภาพที่ 14 การเตรียมหมึกพิมพ์ ตีหมึกให้นุ่มเป็นเนื้อเดียวกัน หากหมึกเหนียวเกินไปให้ใช้ Linseed ผสมให้พอดี

ภาพที่ 15 กระดาษพิมพ์ที่ฉีบน้ำแล้ว เตรียมเข้าแทนอัด

ภาพที่ 16 ทำความสะอาดแม่พิมพ์

ภาพที่ 17 การเตรียมแม่พิมพ์

ภาพที่ 18 ไม้พิมพ์ หลุมพิมพ์ ผ้าเช็ดหลุม กระจก และเกรียงสำหรับผสมหลุม

ภาพที่ 19 การเตรียมหมึกพิมพ์

ภาพที่ 20 การอัดหมึก

ภาพที่ 21 การนำตหมึกพิมพ์ด้วยยางนำตลงบนแม่พิมพ์

ภาพที่ 22 การอัดหมึกด้วยยางปาดสีกรีน

ภาพที่ 23 เช็ดหมึกพิมพ์ด้วยผ้า จนหมึกอัดลงในร่องลึก (ที่ Engraving) ไว้

ภาพที่
24
อัดหมึกด้วยลูกกอล์ฟ

ภาพที่
25
ทำความสะอาดผิวหน้าแม่พิมพ์เพื่อให้หมึกอัดลงในร่องลึก

ภาพที่ 26 เช็ด
โดยใช้ผ้าเช็ดในขั้นแรก

ผิวหน้าจนไม่มีหมึกติด
และใช้กระดาษขาวมาง

เช็ดในขั้นสุดท้าย

ภาพที่

27 เช็ดหมึกให้คงร่อง